

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Dlouhodobá nezaměstnanost a hystereze na trhu práce v Moravskoslezském kraji

Long – term Unemployment and Hysteresis on the Labour Market of the Moravian –
Silesian Region

Student: Bc. Michaela Waszutová

Vedoucí diplomové práce: prof. Ing. Jaromír Gottvald, CSc.

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Michaela Waszutová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202T027 Národní hospodářství
Specializace: 00 Národní hospodářství
Téma: **Dlouhodobá nezaměstnanost a hystereze na trhu práce v
Moravskoslezském kraji
Long-term Unemployment and Hysteresis on the Labour Market of the
Moravian-Silesian Region**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická východiska dlouhodobé nezaměstnanosti
 3. Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti
 4. Charakteristika MS kraje
 5. Analýza dlouhodobé nezaměstnanosti a hystereze na trhu práce MS kraje
 6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BLANCHARD, Olivier and Lawrence H. SUMMERS. *Hysteresis and the European unemployment problem*. Cambridge, MA: MIT Press, 1986. ISBN 0-262-06105-8.
BROŽOVÁ, Dagmar. *Kapitoly z ekonomie trhu práce*. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1120-7.
NĚMEC, Daniel. *Hystereze nezaměstnanosti v České republice v makroekonomických souvislostech*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5407-3.

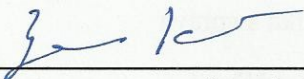
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

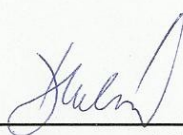
Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Jaromír Gottvald, CSc.**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

doc. Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma „Dlouhodobá nezaměstnanost a hystereze na trhu práce v Moravskoslezském kraji“, vypracovala samostatně s pomocí vedoucího diplomové práce a uvedla v ní všechny použité literární a jiné zdroje.

V Ostravě dne 23. 4. 2014

Podpis:

Markéta Ford

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce panu prof. Ing. Jaromíru Gottvaldovi, Csc. za poskytnutý čas a rady při zpracování diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala panu Ing. Jaroslavu Račkovi z ÚŘADU PRÁCE ČR – krajské pobočky v Ostravě za vstřícnost a ochotu při poskytnutí potřebných dat.

OBSAH

Úvod	7
2 Teoretická východiska dlouhodobé nezaměstnanosti	9
2.1 Teorie nezaměstnanosti	9
2.2 Dlouhodobá nezaměstnanost	17
2.3 Příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti	18
2.4 Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti	19
2.5 Dlouhodobá nezaměstnanost a vybrané faktory	20
2.6 Hystereze	24
3 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti	25
3.1 Vývoj hrubého domácího produktu České Republiky	25
3.2 Vývoj českého trhu práce	28
3.3 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v letech 2005 – 2013	32
4 Charakteristika Moravskoslezského kraje	34
4.1 Ekonomický vývoj	35
4.2 Vývoj trhu práce	36
4.2.1 Zaměstnanost	37
4.2.2 Nezaměstnanost	39
5 Analýza dlouhodobé nezaměstnanosti a hystereze na trhu práce MS kraje	43
5.1 Situace v jednotlivých okresech	44
5.1.1 Okres Bruntál	44
5.1.2 Okres Frýdek – Místek	46
5.1.3 Okres Nový Jičín	50
5.1.4 Okres Karviná	51
5.1.5 Okres Opava	53
5.1.6 Okres Ostrava	55
5.2 Hystereze na trhu práce MS kraje	60

5.3	Aktivní politika zaměstnanosti	62
5.3.1	<i>Projekty zaměřené na rizikové skupiny</i>	65
	ZÁVĚR	68
	Seznam použité literatury	71
	Seznam tabulek a grafů	75
	Seznam zkratk	77
	Seznam příloh	78
	Přílohy	79

Úvod

Za dlouhodobou nezaměstnanost je považována nezaměstnanost, která trvá déle než 12 měsíců. Jako každá nezaměstnanost i ta dlouhodobá s sebou přináší určité náklady související s ekonomickou a mimoekonomickou oblastí. Čím déle nezaměstnanost trvá, tím více se tyto náklady prohlubují. Je dokázáno, že dlouhodobá nezaměstnanost má na člověka a zejména na jeho chování velký vliv. Může stát například za rozpadem manželství, růstem kriminality, alkoholismem nebo také růstem nemocnosti. Působí na ztrátu kvalifikací a pracovních návyků člověka. Je tedy zřejmé, že dlouhodobé nezaměstnanosti je potřeba věnovat zvýšenou pozornost. I proto, že dlouhodobě nezaměstnaní ztrácejí určitou výši svých příjmů, klesá tedy jejich poptávka, působící na vývoj produktu v ekonomice a v neposlední řadě se tím snižuje životní úroveň těchto postižených osob. Dlouhodobá nezaměstnanost více dopadá na určité skupiny obyvatelstva. Podle vzdělanostní struktury jsou to osoby s nižším stupněm vzdělání. Je pravidlem, že čím vyšší stupeň vzdělání, tím je menší míra dlouhodobé nezaměstnanosti. Dále, mezi tzv. rizikové skupiny osob, které dlouhodobá nezaměstnanost postihuje ve větší míře patří osoby se zdravotním postižením, osoby starší 50 let, nízkokvalifikovaní a také příslušníci různých etnických skupiny, zejména romská populace.

Cílem této diplomové práce je zaměřit se na strukturu a vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji. Pozornost je věnována také Aktivní politice zaměstnanosti v Moravskoslezském kraji a jejím projektům zaměřujícím se právě na rizikové skupiny dlouhodobě nezaměstnaných.

Úvodní kapitola této diplomové práce se zabývá teoretickými souvislostmi nezaměstnanosti. Jsou zde vymezeny jednotlivé druhy nezaměstnanosti, se kterými se na trhu práce můžeme setkat. Dále je zde vymezena teorie dlouhodobé nezaměstnanosti, její příčiny, důsledky a určité faktory působící na dlouhodobou nezaměstnanost.

Další kapitola charakterizuje vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v České republice od roku 2005 do roku 2013. Tedy v období, kdy byla ekonomika zasažena krizí. Obsahem této kapitoly je také vývoj HDP v ČR. Je zde potvrzena analýza, že dlouhodobá nezaměstnanost reaguje na vývoj ekonomiky s jednoročním zpožděním.

Třetí kapitola se již orientuje na charakteristiku Moravskoslezského kraje. A to jak na vývoj ekonomiky, tak také trhu práce.

Poslední kapitola této diplomové práce je zaměřena na analýzu dlouhodobé nezaměstnanosti. Jednotlivá struktura a vývoj dlouhodobě nezaměstnaných je uvedena za okresy Moravskoslezského kraje. Poté je charakterizována Aktivní politika zaměstnanosti

v regionu a nastíněn problém hystereze na trhu práce, který mimo jiné souvisí také s dlouhodobou nezaměstnaností. Data, která byla použita v této poslední části pocházejí ze statistik Úřadu práce ČR z jednotlivých krajských poboček v Moravskoslezském kraji.

2 Teoretická východiska dlouhodobé nezaměstnanosti

Dlouhodobá nezaměstnanost není samostatným problémem stojící odděleně od problémů trhu práce. Naopak je se všemi charakteristikami trhu práce úzce provázána. Jako každá nezaměstnanost i dlouhodobá nezaměstnanost s sebou přináší mnoho ekonomických i mimoekonomických nákladů, které se prohlubují s délkou trvání nezaměstnanosti.

V této úvodní části diplomové práce se zaměříme na teoretické souvislosti nezaměstnanosti. Jsou zde vymezeny jednotlivé druhy nezaměstnanosti, se kterými se na trhu práce setkáváme. Druhá část této kapitoly se věnuje dlouhodobé nezaměstnanosti, jejím příčinám a důsledkům. Kromě toho také faktorům, které působí na dlouhodobou nezaměstnanost a v neposlední řadě tzv. rizikovým skupinám osob, které dlouhodobá nezaměstnanost nejvíce postihuje. V rámci teoretické části je také vysvětlen pojem hystereze, související mimo jiné také s dlouhodobou nezaměstnaností.

2.1 Teorie nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je již od počátku 30. let 20. století jedním z prioritních témat hospodářské politiky. Nicméně i nezaměstnanosti je přikládána různá váha v závislosti na tom, o jakou ekonomickou teorii se jedná. Důležité je zejména to, zda je ekonomická teorie vnímána jako pozitivní nebo normativní (Fuchs, 2012).

Pozitivní ekonomie se snaží o popisnou stránku ekonomiky, popisuje fakta a chování v ekonomice, jako například relace mezi růstem mezd a výši cenové hladiny a mimo jiné také počet nezaměstnaných. Normativní ekonomie, kromě popisné charakteristiky, obsahuje ještě etiku a hodnotové soudy. Snaží se o řešení jak přerozdělovat prostředky ve prospěch méně příjmových domácností nebo zda mají být uplatňovány programy na podporu zaměstnávání obyvatel v určité věkové skupině. Normativní ekonomie, kromě úrovně míry nezaměstnanosti a její struktury, dále sleduje, zda je její výše uspokojivá nebo naopak ekonomice škodí. Poskytuje doporučení pro hospodářskou politiku a na základě hodnotových soudů pomáhá zdokonalovat ekonomický systém a poskytovat určitá doporučení pro ekonomiku (Fuchs, 2012).

První pokusy o vyjádření teoretické souvislosti nezaměstnanosti jsou zaznamenány v období klasické politické ekonomie¹, spadající do období sociálních problémů vznikající

¹ Klasická politická ekonomie je prvním pokusem o teoretické vyjádření ekonomie. Období vzniku je spojováno také se vznikem ekonomie jako vědy. Klíčovým se stává rok 1776, kdy vychází dílo A. Smithe (1723

v souvislosti s průmyslovou revolucí. Vůdčí osobností tohoto směru je bezpochyby Adam Smith, který položil základy ekonomie jako vědy. Mimo jiné přirozenou výši mzdy odvozoval od jejího existenčního minima, přičemž tržní mzda má kolem tohoto minima oscilovat. Tvrdil také, že ten, kdo najímá práci musí mít zálohy (prostředky, které vlastník vynakládá, aby se mu pak vrátily zpátky zhodnoceny o příslušný důchod po realizaci produkce) ve výši tzv. mzdového fondu. Tím byla položena odpověď na otázku, jak je dán rozsah pracovních míst a co vede k jejich zvyšování a co bude důsledkem růstu najaté práce. Pokud je výše mzdy závislá na existenčním minimu a je dán mzdový fond, potom vytváření nových pracovních míst předpokládá, že dojde k růstu také mzdového fondu (Fuchs, 2012).

Na počátku 70. let 19. století byla klasická politická ekonomie nahrazena neoklasickou ekonomikou, která řešila problém utváření rovnovážné ceny na trhu. Tím byl tedy položen základ také rozdělování mzdy. To, jak se mzda na trhu vytváří, závisí na chování dvou subjektů působících na trhu práce, kterými jsou domácnosti (tvořící nabídku práce) a firmy (tvořící poptávku po práci).

Poptávka po práci souvisí s teorií mezní produktivity, která vychází ze zákona klesajících výnosů. Zjednodušeně řečeno, člověk obdělávající půdu dosahuje určitý výnos, pokud mu bude další rok pomáhat druhý člověk, celkový výnos se zvýší, ale produkt připadající na každého z nich se zmenší. Jestliže je množství půdy dáno, pak existuje při dané kvalitě kapitálu určité množství práce určené na její obdělávání a po překročení tohoto množství práce dojde k poklesu mezního produktu práce. Tím se prosazuje zákon klesajících výnosů. Výnosnost faktoru práce ještě sice poroste, ale klesající mezní produkt dodatečných jednotek práce si vynutí i pokles výnosnosti práce (Fuchs, 2012). Poptávka po práci je tak dána mezním produktem práce. Firmy najímají práci do bodu, kdy příjem z mezního produktu práce je vyšší než náklady na práci. Pokud se příjem rovná nákladům, poté dochází k poklesu poptávky po práci.

Nabídka práce závisí na výši reálné mzdy, která vyjadřuje, co si můžeme skutečně za vydělané peníze koupit. Jde tedy o ochotu pracovat při určité úrovni mzdy. S rostoucím důchodem zvyšují domácnosti svou nabídku práce. Ovšem i zde nastává určitý zlomový bod, který se nachází při určité výši mzdy a za tímto bodem při rostoucím důchodu dochází ke snižování nabídky práce. Tato situace je způsobena dvěma jevy. Jedním z nich je tzv. substituční efekt, kdy je práce upřednostňována před volným časem a tedy růst mzdy vede k růstu nabídky množství práce. Po dosažení určité úrovně mzdy nastává důchodový efekt.

– 1790) Pojednání o podstatě a původu bohatství národů. Základním předpokladem byl zákaz státních intervencí do ekonomiky.

V této situaci, kdy domácnost pobírá relativně vysokou reálnou mzdu, je více upřednostňován volný čas (který může být vynaložen na zajištění domácnosti, péče o děti) před prací.

Nezaměstnanost patří historicky, ale i v dnešní době, mezi jedno z nejvíce diskutovaných jevů tržního hospodářství. Souvisí to mimo jiné také s finanční a hospodářskou krizí, která začala v roce 2008.

Na složitost nezaměstnanosti upozorňoval již Karel Engliš (1924): „*Proti proměnlivé linii, v níž probíhá hospodářský život průběhem roku, je dělnictvo veličinou celkem pevnou, nepružnou, jež se nemění s proměnami linie hospodářského života, nýbrž na ně naráží, a z nesouladu toho vzniká nezaměstnanost, jako nezbytný sociální jev*“.

Obecně je za nezaměstnaného považována osoba v produktivním věku, která:

- nemá příjem ze zaměstnání ani sebezaměstnání,
- aktivně hledá práci (například přes úřady práce nebo soukromé zprostředkovatelny zaměstnání),
- je ochotna nastoupit do zaměstnání (nejpozději do 14 dnů musí být schopna vykonávat zaměstnání. Výjimkou jsou osoby, které práci našly, ale do zaměstnání nastoupí nejdéle do tří měsíců (Pavelka, 2011).

Míru nezaměstnanosti lze měřit na základě dvou ukazatelů, kterými jsou:

- obecná míra nezaměstnanosti,
- registrovaná míra nezaměstnanosti, respektive podíl nezaměstnaných osob.

Obecná míra nezaměstnanosti je vyjádřením podílu počtu nezaměstnaných osob na celkové pracovní síle². Obecnou míru nezaměstnanosti používá k vyjádření míry nezaměstnanosti Český statistický úřad (dále jen ČSÚ). Ukazatel obecné míry nezaměstnanosti je konstruován na základě metodiky Eurostatu, která je upravena podle doporučení Mezinárodní organizace práce (dále jen ILO). Obecná míra nezaměstnanosti je zjišťována na základě Výběrového šetření pracovních sil (dále jen VŠPS). VŠPS je prováděno v náhodném výběru domácností a zjišťuje celkové ekonomické postavení obyvatelstva na celém území ČR. Předmětem tohoto šetření jsou všechny osoby žijící v soukromé domácnosti. Obvykle se šetření netýká osob žijících dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Proto jsou údaje tohoto šetření, týkající se zejména cizích státních příslušníků, pobývajících a pracujících na území republiky, nedokonalé (ČSÚ, 2014).

² Výsledek je vyjádřen v procentech.

Podle mezinárodní metodiky se za nezaměstnané považují všechny osoby starší patnácti let, žijící na sledovaném území a současně v průběhu referenčního týdne splňovaly tři podmínky ILO:

- byly nezaměstnané,
- během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů k nástupu do zaměstnání nebo sebezaměstnání,
- v průběhu posledního měsíce hledaly aktivně práci (to znamená buď prostřednictvím úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny práce).

Naopak Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV) sleduje tzv. registrovanou míru nezaměstnanosti, která pomáhá hodnotit politiku zaměstnanosti vyplývající z české legislativy. Respektive, od ledna 2013 je sledován nový ukazatel pod názvem Podíl nezaměstnaných osob, který vyjadřuje podíl nezaměstnaných ze všech obyvatel ve věku 15 – 64 let. Kdežto předchozí ukazatel registrované míry nezaměstnanosti poměřoval uchazeče o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu (Holý a Plívová, 2012). Pro lepší přehlednost je změna znázorněna v obr. 2.1.

Obr. 2.1 *Původní a nový ukazatel registrované míry nezaměstnanosti*

Míra registrované nezaměstnanosti – původní ukazatel

$$\frac{\text{Dosažitelní uchazeči o zaměstnání o zaměstnání}}{\text{evidováni na ÚP}}$$

Pracovní síla

zaměstnaní

nezaměstnaní

Podíl nezaměstnaných osob – nový ukazatel

$$\frac{\text{Dosažitelní uchazeči o zaměstnání}}{\text{Počet obyvatel ve věku 15 – 64 let}}$$

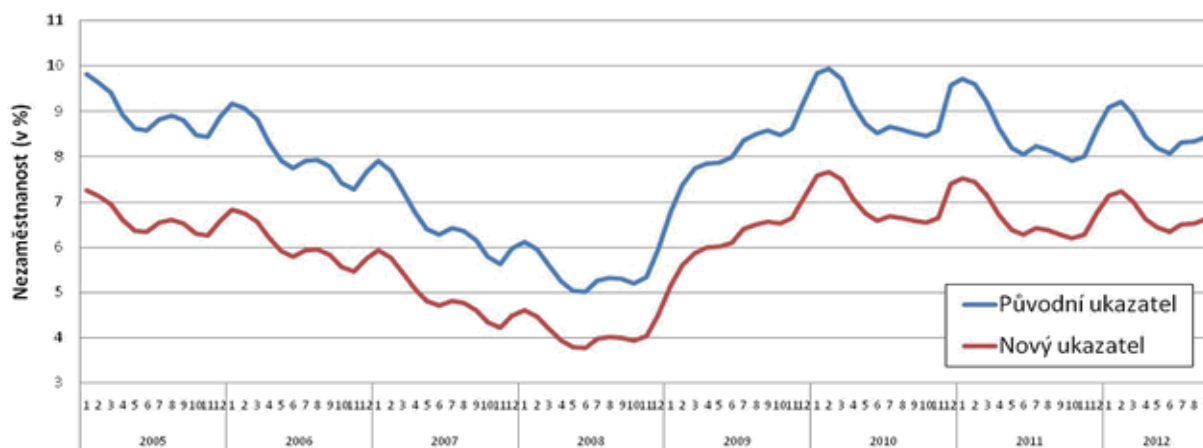
Zdroj: vlastní zpracování.

V rámci původního ukazatele představují zaměstnaní počet zaměstnaných, který byl získán z dat VŠPS a počet zaměstnaných cizinců z evidence MPSV. Jmenovatel nového ukazatele zahrnuje kromě pracovní síly i počet ekonomicky neaktivního obyvatelstva. Nový

ukazatel tak poměřuje podíl nezaměstnaných osob ke všem obyvatelům v daném věku, zatímco původní ukazatel vyjadřuje podíl pouze k ekonomicky aktivním obyvatelům (Holý a Plívová, 2012).

Pro ještě lepší srovnání výpočtu míry nezaměstnanosti je v níže uvedeném graf 2.1 znázorněna změna ve vývoji míry nezaměstnanosti po vypočítání obou ukazatelů.

Graf. 2.1 Původní a nový ukazatel registrované míry nezaměstnanosti (vývoj 2005 – 2012)

Zdroj: ČSÚ a MPSV, 2012.

Ředitel odboru právní podpory a metodiky trhu práce MPSV Štefan Duháň (Holý a Plívová, 2012) tvrdí, že: „*Tento nový ukazatel bude konzistentní pro všechny úrovně územní hierarchie, bude snadněji interpretovatelný, odstraní nesrovnalosti v podkladových číslech i možnost záměny s mezinárodně sledovanou obecnou mírou nezaměstnanosti, kterou zveřejňuje Český statistický úřad.*“

Mezi hlavní důvody změny ukazatele lze zařadit to, že:

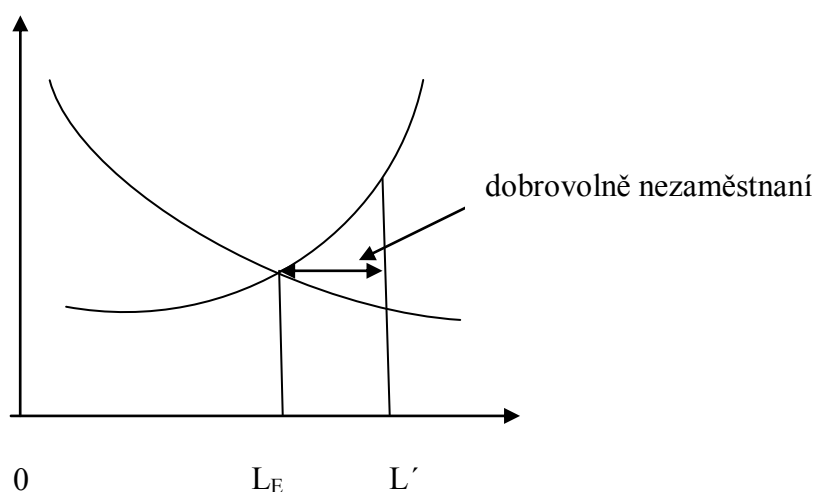
- původní ukazatel srovnává dosažitelné uchazeče s pracovní silou, jejichž údaje jsou získávány z více zdrojů³,
- údaje o zaměstnanosti (VŠPS) nejsou na úrovni okresů dostatečné, konečné detailní výsledky trpí vyšší chybovostí. Co se týče nižších územních celků, zde údaje zcela chybí,
- záměna míry nezaměstnanosti MPSV a ČSÚ a její nesprávná interpretace (MPSV, 2012).

³ Údaje o dosažitelných uchazečích jsou získány z evidencí ÚP, údaje o zaměstnaných jsou získávány z VŠPS, které provádí ČSÚ.

Pomocí míry nezaměstnanosti je možné vyjádřit situaci na trhu práce. Nízká míra nezaměstnanosti je odrazem situace, kdy pracovní místa se na trhu práce relativně dobře shánějí. Jelikož je konkurence mezi zaměstnavateli, dochází k růstu mezd a také zlepšování pracovních podmínek. Naopak, v případě vysoké míry nezaměstnanosti, kdy je trh práce oslabený, k růstu mezd nedochází (Frank a Bernanke, 2003).

Pojetí nezaměstnanosti se po dlouhá desetiletí neustále vyvíjí. Neoklasická ekonomie hovoří o tzv. **dobrovolné nezaměstnanosti**. V jejím případě osoba, nabízející práci, se rozhoduje mezi vynakládáním práce a svým volným časem. Rozhodování subjektů, které na trhu práce stojí v pozici nabídky, ovlivňuje také reálná mzdová sazba. V konečném důsledku to znamená, že osoby upřednostňují volný čas před prací, která je oceněna mzdou, za kterou nejsou ochotni pracovat (Buchtová, 2013).

Graf 2.2 *Dobrovolná nezaměstnanost*

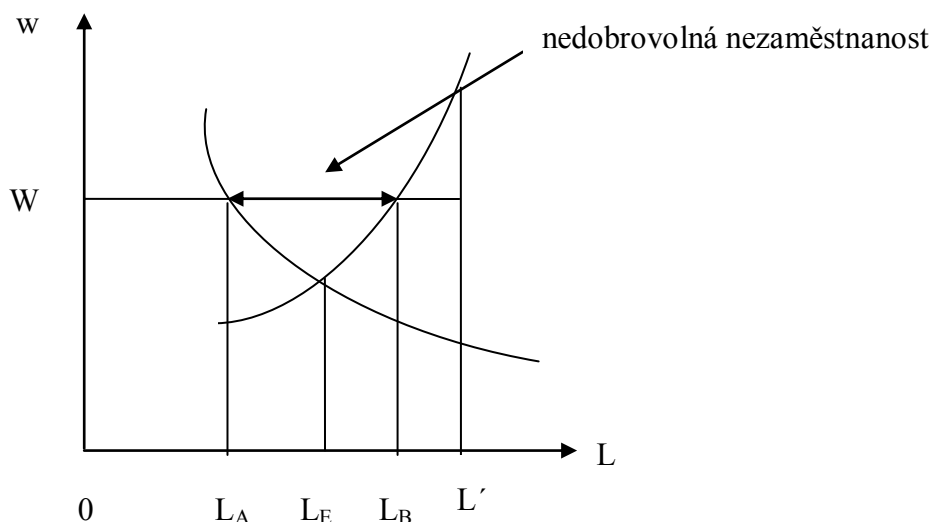
Zdroj: Buchtová, 2013, vlastní zpracování.

Úsečka $0L_E$ znázorňuje počet zaměstnaných, rozsah dobrovolné nezaměstnanosti je zobrazen úsečkou L_EL' a L' charakterizuje ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Jak je vidět ve výše uvedeném grafu, trh práce je schopen nabídnout volná pracovní místa v rozsahu ekonomicky aktivního obyvatelstva. Ovšem výše mezd by byla pro některou část obyvatelstva neakceptovatelná.

Na rozdíl od této skupiny osob, existují lidé, kteří si aktivně hledají práci, pracovat chtějí a jsou ochotni přijmout práci za aktuální mzdovou sazbu. V této situaci hovoříme o tzv. **nedobrovolné nezaměstnanosti**. Nedobrovolná nezaměstnanost je důsledkem nepružnosti mezd. Dochází ke stavu, ve kterém se trh nenachází v rovnovážné situaci, jelikož se zde

vyskytují subjekty, které jsou ochotny uskutečnit svou nabídku, ale nemohou (Buchtová, 2013).

Graf 2.3 Nedobrovolná nezaměstnanost

Zdroj: Buchtová, 2013, vlastní zpracování.

Výše uvedený graf znázorňuje situaci, která nastává, když jsou mzdy na vyšší úrovni, než ta, která odpovídá rovnováze trhu (L_E). Vyšší mzdová hladina je označena W , při které je zaměstnáno méně populace než při rovnováze na trhu práce. Je zde také vidět přebytek pracovní síly, která za tuto mzdu nabízí svou práci, ale pracovní místa pro ně neexistují. Úsečka $0L_A$ charakterizuje zaměstnané, L_AL_B znázorňuje nedobrovolnou nezaměstnanost, dobrovolná nezaměstnanost je zobrazena úsečkou L_BL' . Jak je tedy z grafu patrné, příčinou nedobrovolné nezaměstnanosti je vyšší reálná mzdová sazba, než tak, která odpovídá rovnovážné situaci.

Analýza trhu práce probíhala po dlouhá období za předpokladu, že mzdové sazby jsou pružné. Ovšem nedocházelo k vysvětlení, proč na trhu práce existují ti, jejichž situace není vysvětlena dobrovolnou nezaměstnaností. Proto došlo k rozlišování dalších druhů nezaměstnanosti.

Frikční nezaměstnanost je charakterizována jako krátkodobý stav, ve většině případů netrvá déle než tři měsíce. Lidé, spadající do tohoto druhu nezaměstnanosti se stávají dočasně nezaměstnanými, protože k opuštění dosavadního pracovního místa je vedla vidina lepšího pracovního místa, k jehož nalezení potřebují určitý čas. Nejčastěji do frikční nezaměstnanosti

spadají mladí lidé, kteří poprvé vstupují na trh práce. Na trhu vždy existují ti, kteří byli propuštěni z důvodu zániku a vzniku nových firem, technologických změn, organizačních změn a dalších. Do této skupiny patří i ti, kteří se stěhují a hledají pracovní příležitosti v novém bydlišti. Celkově frikční nezaměstnanost není vnímána jako závažný problém, jelikož nezaměstnaný práci najde (Buchtová, 2013).

Větší problém je spatřován ve **strukturální nezaměstnanosti**. Ta zasahuje některá odvětví či výroby a je způsobena poklesem poptávky po určité produkci statků. Důsledkem je také pokles poptávky po práci v těchto odvětvích a celkový útlum výrob. Charakteristickým rysem této nezaměstnanosti je fakt, že uvolněná pracovní síla nalézá pracovní místa s jiným druhem kvalifikace. Pracovníci se tak potřebují rekvalifikovat, což vyžaduje určitý čas. Strukturální nezaměstnanost může být zapříčiněna také bariérami v pohybu pracovní síly jako dopravní omezení, bydlení atd. Tím také dochází k regionálním nerovnováhám v míře nezaměstnanosti.

Například Mankiw (2009) tvrdí, že strukturální nezaměstnanost je zapříčiněna mzdovou rigiditou. Pracovníci jsou nezaměstnaní, protože existuje nesoulad mezi těmi, kteří pracovat chtějí a volnými pracovními místy. V okamžiku, kdy reálná mzda převyší rovnovážnou úroveň, nabídka práce začne převyšovat poptávku po práci a firmy začnou snižovat vyplácené mzdy. Tím dochází ke vzniku strukturální nezaměstnanosti. Firma by sice chtěla pracovníky propustit, ale nemůže. Brání ji v tom zákon o minimální mzdě, vliv odborů či efektivní mzdy.

Charakteristickým jevem strukturální nezaměstnanosti je na jedné straně velký počet neobsazených pracovních míst a velký počet uchazečů o zaměstnání, na druhé straně roste průměrná délka trvání nezaměstnanosti a doba neobsazenosti pracovního místa.

Dalším typem nezaměstnanosti, který souvisí s ekonomickým cyklem, je **cyklická nezaměstnanost**. V období poklesu ekonomické výkonnosti nezaměstnanost narůstá, naopak v letech ekonomické prosperity nezaměstnanost klesá. Vznik této nezaměstnanosti je tak v úzké souvislosti s poklesem agregátní poptávky v ekonomice (Buchtová, 2013).

Nezaměstnanost v dlouhodobém horizontu tíhne k tzv. **přirozené míře nezaměstnanosti**. Podle Mankiwa (2009) je to průměrná míra nezaměstnanosti, kolem které kolísá míra nezaměstnanosti nebo kolem které fluktuuje ekonomika. Za přirozenou míru nezaměstnanosti je považována také míra nezaměstnanosti, při které se dostává trh do rovnováhy (Brožová, 2006). Díky strukturálním změnám, demografickým změnám, růstu vlivu vládních a sociálních politik je typický rostoucí trend ve vývoji přirozené míry nezaměstnanosti.

2.2 Dlouhodobá nezaměstnanost

Problematika dlouhodobé nezaměstnanosti je v současnosti v České republice, ale i v celé Evropské unii velmi aktuálním tématem. Za hlavní příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti by se daly považovat měnící se podmínky na trhu práce, související se zvyšujícími se požadavky na kvalifikaci pracovní síly. Pracovníci, kteří nemají žádnou kvalifikaci nebo jejich kvalifikace neodpovídá požadavkům zaměstnavatelů jsou vytlačováni na sekundární trh práce, nebo v tom horším případě, se jim nedaří dlouhodobě najít zaměstnání. Dlouhodobě nezaměstnané dále ovlivňuje jejich dosažené vzdělání, praxe nebo také rodinný stav (Hora, 2008).

Obecně se za dlouhodobě nezaměstnaného považuje osoba, která nepracuje déle než 12 měsíců. Za tuto dobu dochází ke ztrátě jeho kvalifikace, pracovních návyků a také ochotě najít si zaměstnání. Dlouhodobě nezaměstnaný je těžko zaměstnatelný, jelikož je odrazován také ze strany zaměstnavatelů (Brožová, 2006). Využívána je průměrná minimální délka trvání nezaměstnanosti, a to 9 měsíců. Během prvních 9 měsíců je hledání práce na vysoké úrovni, poté dochází k postupnému poklesu až na nízkou úroveň po 18 měsících. 9 měsíční hranice působí také na zaměstnavatele, kteří takto dlouho nezaměstnaného spíše odmítnou (Wong, Henson a Roy, 2005).

Velikost dlouhodobé nezaměstnanosti lze změřit pomocí míry dlouhodobé nezaměstnanosti, která je vyjádřena jako poměr dlouhodobě nezaměstnaných na pracovní sílu. Dále můžeme měřit výskyt dlouhodobé nezaměstnanosti, a to jako poměr počtu dlouhodobě nezaměstnaných k celkovému počtu nezaměstnaných. Posledním měřítkem je absolutní počet dlouhodobě nezaměstnaných. Ovšem tento ukazatel nemá velkou vypovídací schopnost. Například v recesi roste počet dlouhodobě nezaměstnaných, ale výskyt dlouhodobé nezaměstnanosti klesá. Ukazatel výskytu dlouhodobé míry nezaměstnanosti a míry dlouhodobé nezaměstnanosti se vyvíjejí v podobném trendu, kromě situace, kdy dochází k výrazným změnám pracovní síly (Junankar, 2011).

Podle OECD dlouhodobá nezaměstnanost nezatěžuje jen nezaměstnané, ale působí na celou společnost a ve spojení s vysokými sociálními transfery působí zátěž veřejným rozpočtům. Jednak veřejné rozpočty trpí z důvodu ztráty daňových příjmů, zvýšených podpor v nezaměstnanosti a výdajů na sociální a zdravotní péči.

Dlouhodobě nezaměstnaný ztrácí své dovednosti, motivaci, jeho lidský kapitál se znehodnocuje. Často žijí v chudobě, ztrácejí svou důstojnost a sebeúctu.

Firmy dlouhodobě nezaměstnaného vnímají jako osobu, které se ztrácejí pracovní návyky, zodpovědnost, snižuje se jejich lidský kapitál. Proto raději přijmou nově nezaměstnaného. Obecně totiž platí, že čím déle je člověk nezaměstnaný, tím déle a složitěji se vrací zpět do práce. Nedobrovolně nezaměstnaný se tak vlastně stane dobrovolně nezaměstnaným, jelikož ztratil veškerou naději, že si najde práci. Tím dochází k růstu přirozené míry nezaměstnanosti. S touto situací je také spojen tzv. efekt hystereze (Brožová, 2006).

Nicméně existují dvě skupiny dlouhodobě nezaměstnaných. Do první skupiny patří osoby, které si stále aktivně hledají zaměstnání a neztrácejí naději. Svou pozici na trhu práce vnímají jako nepříznivou. Naopak druhá skupina osob vnímá svůj stav jako zcela normální (Kuchař, 2003).

Dlouhodobá nezaměstnanost často postihuje:

- osoby s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace,
- osoby s nízkým stupněm vzdělání,
- zdravotně postižené osoby,
- příslušníky etnických menšin,
- mladé, problémové lidi (Mareš, 2002).

2.3 Příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti

Příčiny dlouhodobé nezaměstnanosti lze členit na **ekonomické** a **sociální**. Ekonomickými příčinami rozumíme:

- mzdovou strnulost,
- státem garantované jistoty (Brožová, 2006).

Mzdová strnulost

Mzdovou strnulostí je namysli pomalá reakce mezd a platů na měnící se podmínky na trhu práce. Je to způsobeno hlavně dlouhodobými mzdovými dohodami mezi odbory a zaměstnanci. Svůj podíl má také uzákoněná minimální mzda, která z trhu práce vytlačuje nízko kvalifikované pracovníky (Brožová, 2006).

Státem garantované jistoty

Zejména v případě vysokých podpor v nezaměstnanosti a dalším státem garantovaných dávek jsou lidé demotivováni, aby začali pracovat. Raději zůstanou doma a pobírají dávky,

jejichž výše se přibližuje nebo dokonce shoduje s výší minimální mzdy. Na druhé straně je dávky chrání před rizikem chudoby.

Mezi sociální příčiny lze zařadit:

- nízkou úroveň vzdělání,
- sociální a rodinné zázemí.

Nízká úroveň vzdělání

Právě nízkokvalifikovaní a s nízkým vzděláním, jak bylo uvedeno výše, patří do skupiny, která je dlouhodobou nezaměstnaností ohrožena nejvíce. Tato skupina osob se s obtížemi přizpůsobuje změnám na trhu práce. Je pro ně těžké najít adekvátní pracovní místo. Ze statistik je také patrné, že nezaměstnanost postihuje ve velké míře mladé lidi s nízkým stupněm vzdělání, nejčastěji pak pouze se základním vzděláním. Obecně platí, že čím vyšší úroveň dosaženého vzdělání, tím je nižší riziko pádu do dlouhodobé nezaměstnanosti.

Sociální a rodinné zázemí

Budoucí život ovlivňuje prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá, a to jak v osobním, tak také v pracovním životě. Problematické rodinné zázemí, nízká úroveň vzdělání u rodičů, dlouhodobá nezaměstnanost alespoň u jednoho z rodičů má vliv na zvyšování úrovně vzdělání u dětí. Hodnoty a normy, které jsou osvojeny v dětství se s jedincem táhnou celý život (Trhlíková, 2006).

2.4 Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti

Dlouhodobá nezaměstnanost postihuje hlavně rodiny, které jsou sociálně i ekonomicky slabé. Do této skupiny lze zařadit mladé rodiny s více dětmi, rodiny s jedním příjmem, neúplné rodiny, rodiny s osobami zdravotně postiženými. Tedy rodiny jejichž osoby spadají do rizikových skupin osob, které nejčastěji postihuje dlouhodobá nezaměstnanost.

Důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti lze rozdělit stejným způsobem jako příčiny, a to na ekonomické a sociální.

Ekonomickým důsledkem dlouhodobé nezaměstnanosti je fakt, že ekonomika nevytváří tolik produktů, kolik je schopna vytvářet. Tím není v dostatečné míře využíván výrobní faktor – práce. Hrubý národní produkt je tak nižší, než by ve skutečnosti mohl být. Ekonomika se dostatečně nerozvíjí. Rodiny tuto situaci pociťují v oblasti poklesu svých příjmů a tedy změny životní úrovně (Krebs, 2005).

Sociální důsledky dlouhodobé nezaměstnanosti souvisejí se sociální situací, chováním nezaměstnaných a chováním jeho společenského okolí. U každého jedince se projevují v odlišném rozsahu, jelikož nezaměstnanost je každým rozdílně vnímána a pocíťována (Krebs, 2005). Nejdůležitějšími sociálními důsledky nezaměstnanosti jsou:

- změna rodinných vztahů,
- vnímání času,
- vliv na fyzické a psychické zdraví.

2.5 Dlouhodobá nezaměstnanost a vybrané faktory

Dlouhodobá nezaměstnanost je ovlivňována jednotlivými faktory jako jsou vzdělání, inflace, HDP, ochrana zaměstnanosti, daně, podpory v nezaměstnanosti, technologický pokrok, ale také výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti.

Dlouhodobá nezaměstnanost a inflace

Dopady dlouhodobé nezaměstnanosti jsou odlišné. Bylo zjištěno, že délka trvání nezaměstnanosti závisí na inflační dynamice a dlouhodobě nezaměstnaní mají menší vliv na inflaci. V některých zemích mají dlouhodobě nezaměstnaní malý vliv na změnu cen, je to dáno odlišným působením institucí na trhu práce, jako ochrana zaměstnanců nebo působení odborových organizací (Llaudes, 2005).

Dlouhodobá nezaměstnanost a daně

Růst celkové míry zdanění vede k růstu vyšší dlouhodobé nezaměstnanosti, tím pádem také k růstu vládních výdajů, což zase vede k růstu daňové zátěže (Heitger, 2000). Podstatný vliv na dlouhodobou nezaměstnanost mají především vysoké nemzdové náklady práce.

HDP

Vztah mezi dlouhodobou nezaměstnaností a HDP je negativní. Vyšší nezaměstnanost a tedy nižší příjem snižují agregátní poptávku, což vede k celkovému poklesu ekonomiky a celkovému snížení produkce. To vede k větší dlouhodobé nezaměstnanosti.

Podpory v nezaměstnanosti

Kromě výše podpor v nezaměstnanosti je také důležitá jejich délka vyplácení. Právě dlouhodobé vyplácení dávek podporuje dlouhodobou nezaměstnanost. Vyšší a delší dávky v nezaměstnanosti snižují ochotu hledání pracovního místa a přijímání nabídek práce.

Technologický pokrok

Rostoucí technologický pokrok má negativní důsledky na dlouhodobou nezaměstnanost, a to hlavně v rozvíjejících se ekonomikách, které mají vysokou úroveň kapitálové intenzity⁴. Týká se to nesouladu mezi lidským kapitálem a potřebnými znalostmi na volné pracovní místo. U zemí, které mají nízkou úroveň kapitálové intenzity, může technologický pokrok působit jak pozitivně, tak také negativně. Záleží na tom, zda převládá efekt destrukce⁵ nebo efekt kapitalizace⁶.

Podíl dlouhodobé nezaměstnanosti mají tendenci snižovat výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti. Ovšem záleží na typu programu aktivní politiky zaměstnanosti.

Naopak například vysoká odborová organizovanost může zvyšovat dlouhodobou nezaměstnanost, pokud je doprovázena nízkou koordinací.

Jak je patrné, dlouhodobá nezaměstnanost zatěžuje ekonomiku i celou společnost, proto je důležité, aby se dlouhodobá nezaměstnanost snižovala. Například Mareš (1998) uvádí několik způsobů:

- vytváření nových pracovních míst z důvodu zvýšení agregátní poptávky. Také podpora firem, které vytvoří pracovní místo pro dlouhodobě nezaměstnané,
- uplatňování aktivní politiky zaměstnanosti (školení, dotace, programy pro vytváření pracovních míst),
- snížení nemzdových nákladů práce,
- snížení a zkrácení vyplácení podpor v nezaměstnanosti,
- zlepšování vzdělávání a zvyšování kvalifikace, zvyšování kvality výuky,
- a také poskytování větší informovanosti o dlouhodobě nezaměstnaných na trhu práce.

⁴ Objem kapitálu připadající na jednotku práce.

⁵ Aby něco vzniklo, musí něco zaniknout.

⁶ Forma akumulace kapitálu nebo vytváření fixního kapitálu.

2.6 Dlouhodobá nezaměstnanost a rizikové skupiny obyvatel

Uplatnění člověka na trhu práce závisí na jeho věku, vzdělání, náboženském vyznání, pohlaví, osobních přesvědčeních a předpokladech. Tyto jednotlivé charakteristiky vyčleňují určité skupiny osob, které jsou obtížněji zaměstnavatelné, vyskytuje se u nich větší riziko ztráty práce a ocitnutí se v dlouhodobé nezaměstnanosti. Osoby patřící do určité skupiny (např. starší 50 let) nacházejí uplatnění spíše na sekundárním trhu a v prostředí hůře placených zaměstnání. Do těchto rizikových skupin v ČR patří mladí lidé do 30 let věku, ženy s malými dětmi, zdravotně postižení, lidé s nízkým stupněm vzdělání, starší lidé, romská populace a další příslušníci různých etnických skupin.

Mladí lidé do 30 let

Absolventi středních a vysokých škol jsou oproti ostatním uchazečům v těžší pozici. Jednak postrádají určité pracovní návyky a hlavně praktické zkušenosti. Naopak v konkurenci s ostatními uchazeči disponují aktuálními odbornými znalostmi, cizími jazyky a znalostí počítačových programů. Nejhorší se uplatňují absolventi do 25 let, poté se jejich situace začne stabilizovat (NÚV, 2014).

Nejvyšší míru nezaměstnanosti v dubnu 2013 měli absolventi nižšího středního odborného vzdělávání s výučním listem – 35,6 %, Absolventi středního odborného vzdělávání s výučním listem – 27,4 %, absolventi nástavbového vzdělávání 29,6 %. Naopak nejnižší míru měli absolventi gymnázií – 4,1 %. U nich se předpokládá, že pokračují dále ve studiu. Míra nezaměstnanosti absolventů vyššího odborného vzdělávání byla 11,9 %. Nezaměstnanost absolventů vysokých škol se pohybovala na úrovni 9 % (Burdová a Vojtěch, 2013). V evidenci ÚP ČR bylo k 30.9. 2013 celkem 37 339 absolventů škol.

Jak je možné vidět, čím nižší úroveň vzdělání, tím vyšší míra nezaměstnanosti a čím vyšší míra nezaměstnanosti, tím horší podmínky při hledání práce. Od roku 2008 pozorujeme trend neustálého zhoršování postavení absolventů na trhu práce (kromě mírného zlepšení v letech 2011 – 2012). Tato situace se dá jednoduše vysvětlit tím, že zaměstnavatelé dávají na trhu práce přednost zkušenějším uchazečům, kteří disponují požadovanou praxí.

Rostoucí trend nezaměstnanosti mladých lidí lze kromě ČR pozorovat i v ostatních státech EU. Největší míru nezaměstnanosti mladých ve věku 15 – 24 let má Řecko (59 %), Španělsko (54,3 %), Chorvatsko (49,2 %), Portugalsko (36,3 %). Naopak nejnižší míru vykazuje Německo (7,4 %). V ČR se míra nezaměstnanosti mladých pohybuje na úrovni 18,8 %, což je pod průměrem EU 28 – 23,2 % (EUROSTAT, 2014).

U absolventů středních škol a mladistvých, kteří nemají zájem o hledání zaměstnání, se v průběhu času mohou objevit určité psychologické problémy. Nenaucení se pracovním návykům v mládí, znamená, že se těmto činnostem nenaučí ani v pozdějším věku a tito jedinci se začínají vyčleňovat ze společenského života. Podle některých studií (např. závěry studie L. B. Hendryho) o tzv. prodlužování adolescence ovlivňuje rozvoj osobní identity, nezávislosti na rodičích, působí na chápání rodinných hodnot a na rozvoj profesní role a také udržování a navazování přátelství (Buchtová, 2006).

V posledních letech je stále mezi mladou generací patrný tzv. „syndrom plného hnízda“. Jedná se o to, že osoby ve věku 18 – 34 let (někdy i více) stále žijí se svými rodiči. Patří zde i ti, kteří za svůj věk nepracovali vůbec nebo jen zřídka. Tento jev lze pozorovat hlavně v zemích jižní Evropy⁷, která je nejvíce postižena nezaměstnaností mladých lidí.

Starší lidé

Nejhůře ztrátu zaměstnání vnímají osoby ve věku 41 – 50 let. Potýkají se s pocitem bezradnosti, strachem či ztrátou sebedůvěry. U některých těchto osob se může objevit také rezignace na společenský život. Ve starším věku, kdy se člověk snaží o určitou jistotu v životě, může být ztráta zaměstnání velkým problémem a zároveň nastává obava, jak uspět v konkurenci s mladšími uchazeči. Obava narůstá ještě s vědomím, že starší uchazeč se pro zaměstnavatele může jevit jako horší varianta, než kdyby zaměstnal mladšího a produktivního uchazeče. Čím je totiž člověk starší, tím hůře se přizpůsobuje novým trendům a návykům. To souvisí i se ztrátou zaměstnání, která může být doprovázena zhoršením zdravotního stavu, pocitu selhání z důvodu snižujících se příjmů rodiny a měnící se životní úrovně (Buchtová, 2006).

ČR v rámci nejstarší pracovní kategorie 60 – 64 let eviduje zaměstnanost těchto osob průměrně na úrovni 25 %, což je méně, než je průměr EU, který přesahuje hranici 30 % (ČSÚ, 2012). Ve věkové kategorii 50 – 64 let je v ČR zaměstnáno 49,3 % osob, což je mírně nad průměrem EU 28, kde ji míra zaměstnanosti 48,8 % (EUROSTAT, 2014).

Ženy

Obtížné postavení na trhu práce mají také ženy. Jejich nelehká situace souvisí s tím, že zaměstnavatelé spíše upřednostňují mužské uchazeče, kteří nejsou zatíženi starostmi o domácnost a jsou častěji schopni pracovat na vícesměnný provoz. Zaměstnavatelé totiž ve větší míře nevytvářejí pracovní místa na zkrácený pracovní úvazek, který by ženám usnadnil

⁷ Až 7 milionů Italů ve věku 18 – 35 let stále žije se svými rodiči.

návrat do plného pracovního procesu a udržoval by jejich kvalifikaci. Nejvíce tak jsou ohroženy neúplné rodiny. Určité specifické postavení na trhu práce mají ženy starší 45 let, které prožívají zvýšenou obavu ze ztráty zaměstnání z důvodu finančního zajištění blížícího se důchodového věku (Buchtová, 2006).

Problematika zaměstnanosti žen je celosvětovým problémem. Je to dáno zejména problematikou skloubení pracovního a rodinného života. V některých zemích je tato problematika řešena pomocí pracovních smluv na zkrácený pracovní úvazek, pružnou pracovní dobou nebo programů na hlídání dětí přímo v místě pracoviště.

Osoby se zdravotním postižením

V současné době, z důvodu neustálého zvyšování produktivity práce, mají osoby se stíženou pracovní schopností stále větší problémy uplatnit se na trhu práce. Jsou podstatně déle nezaměstnaní než lidé bez zdravotního postižení.

Nekvalifikovaní

Lidé bez potřebné kvalifikace tvoří největší podíl dlouhodobě nezaměstnaných. Patří zde i osoby se základním vzděláním, mladé osoby těžko zaměstnatelné s malou touhou pracovat, alkoholici, recidivisté, lidé propuštění z nápravného zařízení a další. U pracovníků s nízkou kvalifikací hrozí, že budou postupně vytlačováni kvalifikovanějšími pracovníky a stroji. Proto hrozí riziko, že tito lidé se dostanou až na samý okraj společnosti, kde budou páchat trestnou činnost.

2.6 Hystereze

Pod pojmem hystereze lze chápat situaci, kdy určitá rovnováha systému, v podmínkách trhu práce je to například přirozená míra nezaměstnanosti, závisí na vývoji tohoto systému, tedy vývoji míry nezaměstnanosti a v důsledku určitých exogenních šoků (např. neochota zaměstnávat) může dojít ke stabilizaci přirozené míry nezaměstnanosti na nové rovnovážné úrovni. Za hysterezní jev je tedy možné považovat závislost přirozené míry nezaměstnanosti na historickém vývoji nezaměstnanosti (Němec, 2010).

Hysterezi se zabývali například autoři Blanchard a Summers ve svém článku *Hysteresis in Unemployment* (1986) nebo také v článku *Hysteresis and the European Unemployment Problem* (1986). Tito dva autoři vysvětlují hysterezi na základě třech hypotéz.

Insider – outsider hypotéza

Tato hypotéza je spojena s chováním odborů a dalších zájmových skupin. Tyto zájmové skupiny jednají v zájmu insiderů (zaměstnaných) oproti outsiderům (nezaměstnaným). V situaci, kdy začne klesat poptávka po práci se část insiderů dostává do situace outsiderů. Po odeznění těchto šoků, jsou požadavky outsiderů o návratu do pracovního procesu vytlačovány mzdovými požadavky a určitou silou insiderů.

Vliv recese na zásobu kapitálu a investice

Snížování investic a kapitálové zásoby bezprostředně ovlivňuje omezování agregátní poptávky, což je následováno propouštěním a tedy růstem nezaměstnanosti. Omezování investic setrvává až do doby, kdy jsou firmy dostatečně přesvědčeny o rostoucí poptávce, která zaručí návratnost jejich investic.

Hypotéza dlouhodobě nezaměstnaných

Role dlouhodobě nezaměstnaných na trhu práce je obtížnější, jelikož časem ztrácejí svou kvalifikaci a pracovní návyky a mají o to menší šanci na nalezení práce. Pro zaměstnavatele je jejich zaměstnání mnohem rizikovější. Poznatkem je také to, že dlouhodobě nezaměstnaní nedokážou vyvinout takový tlak na růst mezd jako krátkodobě nezaměstnaní, u kterých je tento tlak podstatně vyšší. Protože dlouhodobě nezaměstnaní trpí poklesem pracovních schopností a dovedností jsou při případném návratu do zaměstnání odměňováni také nižšími mzdami. Tato mzda může klesnout až pod úroveň, která je požadována zaměstnancem. Tím se, dostáváme do začarovaného kruhu, kde se může prodlužovat doba strávená v nezaměstnanosti a dochází k dalšímu poklesu pracovních dovedností.

3 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti

V první části jsme se seznámili s teoretickými souvislostmi nezaměstnanosti. Nyní se zaměříme na vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti. Dlouhodobá nezaměstnanost bezpochyby závisí na aktuální situaci nejenom na trhu práce, ale také celé ekonomiky. Proto je v úvodu věnována pozornost vývoji HDP ČR. Poté je charakterizován vývoj trhu práce ČR a na závěr je pozornost zaměřena na vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR.

3.1 Vývoj hrubého domácího produktu České Republiky

Jak je známo vývoj nezaměstnanosti a potažmo i vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti, je propojen s vývojem ekonomické výkonnosti dané země. Čtvrtletní vývoj reálného hrubého

domácího produktu je zachycen v grafu 3.1. Protože nezaměstnanost na vývoj ekonomiky reaguje s určitým zpožděním je zde vývoj HDP již od roku 2000.

Graf 3.1 Čtvrtletní vývoj reálného HDP ČR (meziroční vývoj v %)

Zdroj: ČSÚ, 2014, vlastní zpracování.

Rok 2000 byl ve znamení meziročního růstu reálného hrubého domácího produktu o 4,2 %. Poté následovaly dva roky mírného zpomalení. První polovina roku 2003 byla charakteristická mírnějším růstem výdajů domácností na spotřebu a investičních činností. Postupně, ale začaly nabírat na intenzitě, což se projevilo zejména ve 2. pololetí. Dokonce ve 4. čtvrtletí patřil růst k nejrychlejším za posledních osmnáct čtvrtletí neustálého růstu. Rychlejší růst v ČR než v EU – 15 přispěl ke zlepšení ekonomické pozice ČR. Největší podíl na růstu HDP měly výdaje na konečnou spotřebu domácností (ČSÚ, 2014).

K rapidnímu zrychlení růstu reálného produktu došlo v 2004, kdy ČR vstoupila do EU. Příčiny jsou jednoznačné – otevření zahraničních trhů, lepší ekonomická situace obchodních partnerů ČR, růst hrubé tvorby fixního kapitálu a růst spotřeby domácností (Pavelka, 2011).

V roce 2005 dosáhl růst reálného produktu ve 4. čtvrtletí meziročního růstu 6,9 %. ČR se zařadila mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky EU 25. Největší podíl na zvýšení HDP měl zahraniční obchod (ČSÚ, 2014).

Nejvyššího meziročního tempa růstu reálného produktu bylo dosaženo v 1. čtvrtletí roku 2006, kdy byla zaznamenána hodnota 7,4 %. Ekonomika zaznamenává stabilní vývoj, zlepšuje se také životní úroveň obyvatel a začíná se objevovat tendence více akumulovat než spotřebovávat. Vyšší tempa růstu pokračují i v roce 2007, kdy reálný produkt roste tempem 6,6 %. Po tomto období nastává pomalé oslabování růstu. Již na počátku roku 2008 začaly na

českou ekonomiku dopadat slabé náznaky celosvětové krize, nicméně v 1. – 3. čtvrtletí byl růst reálné produktu nad úrovní 4 %. Výrazný meziroční pokles se projevil ve 4. čtvrtletí roku 2008. Česká ekonomika rostla tempem 0,7 %. Růst HDP byl ale vyšší než v západoevropských zemích, kde došlo ke značnému ekonomickému útlumu (ČSÚ, 2014).

Krise se v podmínkách české ekonomiky výrazně projevila v roce 2009. Ekonomika klesala tempem 3,1 %. Z hlediska růstu je to nejhorší období od roku 1995. Vývoj v roce 2009 byl silně poznamenán vývojem v předchozím období, včetně působení celosvětové krize. Meziroční pokles HDP byl nižší oproti západoevropským zemím i zemím EU 27. Největší podíl na poklesu mělo snížení tvorby hrubého kapitálu a pokles exportu (ČSÚ, 2014).

K obnovení růstu došlo v roce 2010, kdy ekonomika rostla tempem 0,6 %. Nejvíce se na tomto růstu podílel čistý vývoz a tvorba hrubého kapitálu. Rok 2011 je charakteristický sestupnou tendencí v meziročních růstech reálného produktu. Na počátku roku rostla ekonomika tempem 2,8 %, nicméně na konci roku už jen o 0,6 %. Výrazný podíl na utlumení české ekonomiky měly hlavně domácí podmínky. K růstu HDP přispěl nejvíce zahraniční obchod (ČSÚ, 2014).

Slabá domácí poptávka, omezování výdajů domácností na konečnou spotřebu a také slabá zahraniční poptávka, tyto faktory přispěly k poklesu reálného produktu. Pokles české ekonomiky byl v každém čtvrtletí mnohem větší ve srovnání s EU. Na konci roku 2012 klesala ekonomika tempem 1,2 %. Hlavní příčinou byl především propad spotřeby domácností a také spotřeby vládního sektoru. Naopak EU v každém čtvrtletí vykazovala přírůstky spotřeby vlády. To je signálem toho, že země (jako např. Německo) se snažily nezhoršovat ekonomiku v období hospodářského útlumu snižováním vládních výdajů.

V roce 2013 byla výkonnost české ekonomiky v porovnání s EU 28 stále podprůměrná. Přesto došlo ke zmenšování mezikvartálních poklesů. Na konci roku 2013 ekonomika rostla tempem 0,8 % (ČSÚ, 2014).

Tabulka 3.1 *Vývoj reálného hrubého domácího produktu ČR (v %)*

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
4,2	1,7	2,1	3,1	4,3	6,9	6,1	6,6	0,7	-3,1	2,6	0,6	-1,2	0,8

Zdroj: ČSÚ, 2014, vlastní zpracování.

3.2 Vývoj českého trhu práce

Trh práce v ČR by se dal charakterizovat několika základními rysy. Jednak se v podmínkách tohoto trhu práce vyskytuje vysoký podíl dlouhodobé nezaměstnanosti. Její výše se už několik let pohybuje na vyšších úrovních. Dalším problémem je podstatně vysoký podíl nezaměstnanosti mladší věkové skupiny, zejména absolventů škol. Dlouhodobým rysem je také značná regionální nerovnoměrnost v míře nezaměstnanosti. Posledními dvěma rysy je například stabilizace skupin obyvatelstva, které dlouhodobě žijí pomocí podpory sociálních dávek. Tato situace se týká hlavně osob nad 50 let, osob se zdravotním postižením, mládeže, matek s malými dětmi a romské populace. Většina domácností je na sociálních dávkách zcela závislá (Buchtová, 2012).

V regionech ČR postupně narůstá počet osob, kteří dlouhodobě nemohou nalézt uplatnění na trhu práce. Většina z nich by ale pracovat chtěla. Nezaměstnanost se tak stala aktuálním problémem českého trhu práce, který vyžaduje optimální řešení (Buchtová, 2012). Aktuálně (leden 2014) je nezaměstnáno přes 629 tisíc osob a každý pátý člověk, evidován na úřadu práce déle než 2 roky, není schopen najít zaměstnání.

I když v prvních letech transformace vykazoval trh práce ve srovnání s ostatními transformujícími se ekonomikami nízkou mírou nezaměstnanosti, již od počátku 90. let minulého století působily závažné problémy a deformace, které se v průběhu času ještě spíše zhoršovaly. Díky vytvoření tzv. „mzdového polštáře“ pomocí devalvace měnového kurzu, liberalizace zahraničního obchodu a mzdové regulace, došlo ke snížení průměrné reálné mzdy (o 30 %). Díky tomu se práce stala více konkurenceschopnější a z nákladového hlediska nedošlo k masivnímu propouštění (Flek, 2010).

Dalšími faktory, které příznivě působily na udržování nízké nezaměstnanosti bylo například pokračující úvěrování státních podniků (tzv. bankovní socialismus). Tato situace byla ospravedlňována tím, že úvěrování komerčními bankami by vedlo k řetězovému krachu většiny podniků. Volná pracovní místa také začal vytvářet nově vznikající soukromý sektor, především v oblasti služeb. Dalším důvodem proč u nás nepropukla masivní nezaměstnanost již od počátku transformace, byla také vysoká zaměstnanost žen, která patřila k těm nejvyšším na světě a také velký počet pracujících důchodců. Míra nezaměstnanosti se v letech 1990 – 1995 pohybovala průměrně mezi 1 – 4 % (Flek, 2010).

Nicméně, stále zde existovalo riziko zvýšení nezaměstnanosti, jelikož česká ekonomika procházela obdobím recese. Tuto situaci se podařilo „vyřešit“ snížením počtu pracujících důchodců o 250 000, dalším 100 000 se rozhodlo odejít do předčasného důchodu a počet

ekonomicky aktivních žen klesl o 270 000. Tím byla vytvořena představa, že si ČR poradila s nezaměstnaností, za což dostala pochvalu i ze strany OECD (Flek, 2010).

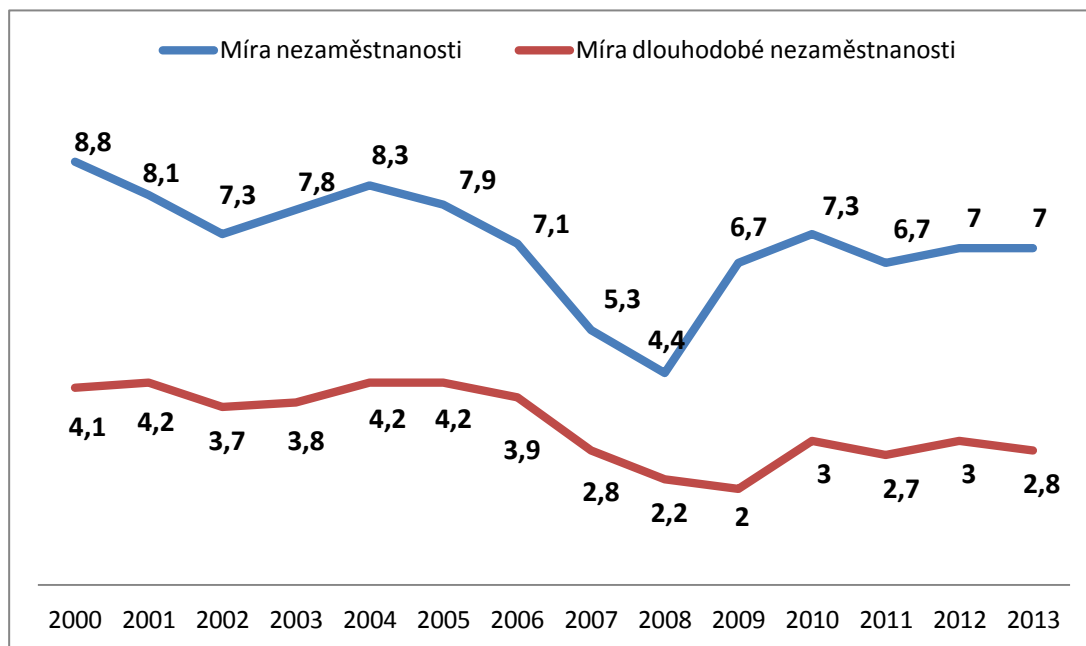
Díky tomu, že velká část odešla do tzv. ekonomické neaktivity, začal se objevovat problém nedostatku volné pracovní síly. Firmy tak na trhu práce nenacházely dostatek pracovní síly a situaci začaly řešit přeplácením kvalitních a nezaměstnaností neohrožených pracovníků, kteří byli zaměstnaní jinde. Na trhu práce tak v období hluboké recese panovala situace nedostatku volné nabídky práce.

K prudkému růstu nezaměstnanosti došlo v roce 1997. Mezi nejdůležitější příčiny lze zařadit opožděnou restrukturalizaci podniků, konec bankovního socialismu, mzdového a kurzového polštáře, začínající měnovou krizi a změny v tocích pracovních sil. V podstatě pracovních míst neubývalo více než na počátku transformace, ale ztracená pracovní místa se začala více projevovat v rostoucí nezaměstnanosti. Na trhu práce se v tomto období začaly projevovat vlivy, které zdůrazňovaly nedostatečnou flexibilitu českého trhu práce a celkově jeho neefektivní fungování (Flek, 2010).

V tomto období, z důvodu nesouladu kvalifikačního, regionálního a odvětvového rozdílu mezi nabídkou a poptávkou po práci, se začíná projevovat strukturální nezaměstnanost, která se v průběhu času mění na rostoucí dlouhodobou nezaměstnanost. Dlouhodobá nezaměstnanost se v průběhu času stala jedním z nejzávažnějších problémů českého trhu práce a trvá dodnes. Problém dlouhodobé nezaměstnanosti se nedaří efektivně řešit ani programy aktivní politiky nezaměstnanosti, která se v podmínkách českého trhu práce vyznačuje spíše nízkou efektivností. Růst participace v rekvalifikačních programech o 1 % v ČR sníží míru nezaměstnanosti o 0,05 % (Flek, 2010).

Celková míra nezaměstnanosti se v průměru pohybovala kolem 8 %. Příčinou byl relativně slabý růst reálného produktu, což nestačilo na to, aby ekonomika absorbovala nezaměstnané osoby. Rok 2000 znamenal míru nezaměstnanosti na úrovni 8,8 %, což v absolutním vyjádření je 454,5 tisíce nezaměstnaných osob. Vývoj míry nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti v období 2000 - 2013 je uveden v grafu 3.2.

Graf 3.2 Celkový vývoj míry nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti ČR (v %)

Zdroj: ČSÚ a EUROSTAT, 2014, vlastní zpracování.

Po dvou letech poklesu míry nezaměstnanosti, v roce 2003 začala nezaměstnanost znovu růst. Průměrná hodnota se dostala na úroveň 7,8 %, což je absolutně 399,1 tisíc nezaměstnaných osob. Hlavní příčiny tak vysoké nezaměstnanosti v tomto období jsou spatřovány jednak v efektech restrukturalizačního procesu, nízkém ekonomickém výkonu v EU, vysokých nepřímých nákladech práce nebo například silné konkurencí na pracovních místech s nízkou kvalifikací, která je ovlivněna silnou migrací. Míra nezaměstnanosti rostla i při příznivém konjunkturálním vývoji české ekonomiky, zvýšené míry inflace a zrychleném růstu cen výrobců. V ekonomice se nedařilo vytvářet nová pracovní místa. Začíná také růst dlouhodobá nezaměstnanost.

Od roku 2005 dochází ke zlomu v míře nezaměstnanosti, to znamená v období, kdy česká ekonomika vykazuje vysoká tempa růstu reálného produktu. Míra nezaměstnanosti od té doby klesá, až do roku 2008, kdy dosáhla svého minima na úrovni 4,4 %, což v absolutním vyjádření představuje 229,8 tisíc nezaměstnaných osob. Zvyšování produkce nefinančních podniků pozitivně působila také na snižování dlouhodobé nezaměstnanosti (měřená ve vztahu k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu).

Jak již bylo uvedeno výše, v českých podmínkách se krize naplno projevila v roce 2009. Tento jev lze pozorovat i na trhu práce, kdy dochází k růstu míry nezaměstnanosti. Počet nezaměstnaných se v průměru meziročně zvýšil o 53,2 %. Závažnějším problémem se zdají být regionální rozdíly v nezaměstnanosti. S určitým zpožděním dochází v roce 2010 také

k růstu dlouhodobé míry nezaměstnanosti. Toto určité zpoždění by se dalo vysvětlit tím, že v průběhu cyklického vývoje se mění zejména krátkodobá nezaměstnanost.

V roce 2011 dochází jen k nepatrnému oživení trhu práce, a to ve srovnání s eurozónou. Ovšem stále existují strukturální problémy, to znamená nesoulad mezi nabídkou volných pracovních míst, která nenachází příznivou poptávku po práci. Absolutně bylo v roce 2011 nezaměstnáno 350,6 tisíc osob.

V roce 2012, kdy se ekonomika znovu ocitá v hospodářském útlumu, roste také obecná míra nezaměstnanosti. Průměrná hodnota v roce 2012 vystoupala na 7 %, stejná hodnota byla zaznamenána i v roce 2013.

Velmi znepokojujícím se zdá poslední údaj Úřadu práce ČR, který zveřejnil v lednu 2014 podíl nezaměstnaných osob na úrovni 8,6 %. To znamená, že v lednu 2014 bylo na úřadech práce registrováno 629 274 osob. Leden už tradičně patří mezi měsíce z největším nárůstem nezaměstnanosti. Nejvíce se na růstu nezaměstnanosti podílely osoby, kterým skončily termínované pracovní smlouvy a také dohody. Mezi nezaměstnanými se objevily i OSVČ, které ukončily podnikání. U nich ale existuje možnost, že na jaře své podnikání obnoví (ÚP ČR, 2014).

Situace na trhu práce v ČR je o to problematičtější, že flexibilnější formy zaměstnávání jsou spíše dávány do pozadí. Například podíl úvazků na zkrácenou pracovní dobu patří mezi ty nejnižší v EU. V roce 2012 byl průměr EU 27 19,2 %, kdežto v podmínkách českého trhu práce pouhých 5 %. Proto rušení pracovních míst na plný úvazek vede k okamžité nezaměstnanosti, namísto možnosti pracovat na zkrácený úvazek. Podle některých odborníků větší počet pracovních smluv na plný úvazek vede také k tomu, že se u nás pracuje více hodin, než v některých zemích EU. ČR s 40,9 týdně odpracovanými hodinami patří v rámci srovnání zemí EU 2. nejvyšší místo, hned za Řeckem. Přičemž v EU se průměrně odpracovává 37,2 hodin za týden (ČSÚ, 2014).

Pokud by došlo k rozšíření pracovních smluv na kratší úvazek zajistilo by to udržení kvalifikace pro mnoho pracovníků, zejména i pro nejvíce ohrožené skupiny, jako matky s malými dětmi. Těm by pracovní smlouvy na zkrácený pracovní úvazek usnadnily návrat do zaměstnání. Jde tedy o lepší variantu, než úplné vyloučení z pracovního procesu, jednak z důvodu udržování pracovních návyků, neztracení kvalifikace a pracovních dovedností.

Ani efektivita aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen APZ) není v podmínkách českého trhu práce nijak zvlášť vysoce významná. Přitom APZ je při řešení strukturální a dlouhodobé nezaměstnanosti nezbytná. Trh práce v ČR trpí jevem zvaným hystereze. Období ekonomické

recese je doprovázeno růstem strukturální nezaměstnanosti, která se v průběhu času mění na dlouhodobou nezaměstnanost. Tato situace je charakteristická zejména pro méně pružné trhy práce. Situace může být o to závažnější, že v období ekonomického růstu nedochází ke snižování dlouhodobé nezaměstnanosti. Ta má naopak tendenci setrvávat na vyšších úrovních.

Rozdílem ve vnímání nezaměstnanosti v 90. letech bylo to, že lidé vnímali nezaměstnanost jako důsledek politického uvolňování a přechodu na tržní hospodářství. V letech 2008 – 2012 je nezaměstnanost důsledkem celosvětové krize. Lidé mají pocit, že jsou „obětí“ expanze světového kapitálu, selhání tržní regulace. Část lidí začíná podléhat depresi a obavám, že práci již nenaleznou (Buchtová, 2012).

3.3 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v letech 2005 – 2013

V rámci seznámení se s ekonomickým vývojem v ČR a stručnou charakteristikou trhu práce, se v další části této kapitoly ubírá pozornost na celkový vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR, a to v období 2005 – 2013. Jak již bylo řečeno výše, jde o období, kdy byla česká ekonomika zasažena krizí. Po období relativního růstu produktu, došlo v roce 2009 k poklesu ekonomické výkonnosti. Po mírném zlepšení situace se česká ekonomika do hospodářského propadu znovu dostává v roce 2012 a také v prvních třech čtvrtletích roku 2013.

Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných může svědčit o špatně prováděné politice zaměstnanosti. Ovšem nízký podíl celkového počtu nezaměstnaných nemusí vždy znamenat úspěšně prováděnou politiku zaměstnanosti. Jde například o situace, kdy si nezaměstnaní nejsou schopni udržet svá nová pracovní místa a proto se v evidenci nezaměstnaných ocitají velmi často.

Tabulka 3.2 Podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných ČR (v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Podíl na základě EUROSTATU	53,0	54,2	52,2	49,2	30,0	40,9	40,6	43,4	42,2
Podíl na základě ÚP ČR	41,7	41,2	38,5	28,8	23,0	31,8	36,2	35,3	39,7

Zdroj: EUROSTAT a ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

U dlouhodobě nezaměstnaných může nastat situace, že ztratí úsilí o hledání práce, a proto se dostávají do tzv. skupiny ekonomicky neaktivních, čímž mohou „uměle“ snižovat počet nezaměstnaných.

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných činil 54,2 % a na celkové pracovní síle 3,9 %. V absolutním vyjádření podle údajů z EUROSTATU to znamená, že v roce 2006 bylo dlouhodobě nezaměstnáno, to znamená déle než 1 rok 201,6 tisíc osob. Současně to bylo nejvíce v rámci celé EU. Ovšem údaje z ÚP ČR hovoří o tom, že dlouhodobě bylo nezaměstnáno 41,2 % z celkového počtu nezaměstnaných osob.

Dlouhodobá nezaměstnanost od roku 2007 začala postupně klesat. Pokles počtu dlouhodobě nezaměstnaných byl odůvodněn zlepšující se situací na trhu práce, kdy někteří dlouhodobě nezaměstnaní našli uplatnění na trhu práce. Dalším důvodem bylo také to, že velká část nezaměstnaných se stali ekonomicky neaktivními.⁸ Tuto situaci potvrzuje také pokles velmi dlouhodobě nezaměstnaných (nezaměstnaní déle jak 2 roky), a to přibližně o 29 tisíc.

Poprvé v roce 2008 klesla míra dlouhodobě nezaměstnanosti pod hranici 50 % (49,2 %), tedy na úroveň 113,1 tisíc osob. Podle údajů z ÚP ČR to bylo pod hranici 30 %. I když v roce 2009 počet nezaměstnaných vzrostl, počet dlouhodobě nezaměstnaných se dostal na svou minimální úroveň 105,5 tisíc osob. Je zde tedy patrné jednorozční zpoždění dlouhodobé nezaměstnanosti oproti nezaměstnanosti do jednoho roku. Pokles počtu dlouhodobě nezaměstnaných lze vysvětlit růstem krátkodobých forem nezaměstnanosti. Ekonomika v tomto roce dosáhla svého minima, zaměstnavatelé začali propouštět a nově nezaměstnaní se stávali v tomto období krátkodobě nezaměstnanými (Pavelka, 2011).

Poté od roku 2010 znovu dochází k nárůstu dlouhodobě nezaměstnaných. To je důsledkem toho, že někteří krátkodobě nezaměstnaní, propuštění z důvodu krize, se stali dlouhodobě nezaměstnanými. Ovšem podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných nepřesáhl hranici 50 %. Zlepšující se situace české ekonomiky v letech 2010 a 2011 nedokázala vytvořit nová pracovní místa pro dlouhodobě nezaměstnané, a proto i nadále je počet dlouhodobě nezaměstnaných podstatně vysoký. Česká ekonomika se v roce 2012 znovu dostala do recese a v roce 2013 bylo déle než jeden rok nezaměstnáno 155,1 tisíc osob.

⁸ Jednalo se o více jak 50 tisíc osob.

Tabulka 3.3 Údaje o trhu práce ČR za období 2006 – 2013

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
pracovní síla (v tis.)	5 199	5 196	5 232	5 286	5 269	5 223	5 257	5 306
ekonomicky neaktivní (tis.)	3 574	3 647	3 711	3 723	3 746	3 742	3 708	
nezaměstnaní (v tis.)	371	276	230	352	384	351	367	369
dl. nezam. (v tis.)	201,6	144,4	113,1	105,5	156,5	143,1	158,7	155,7
míra nezam. (%)	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0
míra dl. nezam. (%)	3,9	2,8	2,2	2,0	3,0	2,7	3,0	2,8
dlouh./cel. nezam. (%)	54,2	52,2	49,2	30,0	40,9	40,6	43,4	42,2

Zdroj: ČSÚ, 2014, vlastní zpracování.

Výše uvedená tabulka charakterizuje celkovou situaci na trhu práce ČR od roku 2006 až do roku 2013. Údaje, uvedené v této tabulce, jsou získány z ČSÚ.

4 Charakteristika Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj (dále jen MS kraj) se rozprostírá v severovýchodní části republiky. Počtem obyvatel se řadí mezi třetí největší kraj v ČR, k 31.12. 2012 žilo v tomto kraji 1,2 mil. obyvatel (ČSÚ, 2014). Zahrnuje okresy Bruntál, Frýdek-Místek, Nový Jičín, Karviná, Opava a Ostrava.

MS kraj je regionem mnoha kontrastů, už od dob Rakouska – Uherska patřil mezi nejdůležitější průmyslovou oblast a patří jí dodnes. Centrum tvoří ostravsko – karvinská aglomerace, typická industriální oblast, kde se soustředí hlavní průmyslové odvětví jako hutnictví, těžké strojírenství a hornictví. Kromě toho na významu v poslední době nabývají strojírenství, elektrotechnický, automobilový, potravinářský a stavebnický průmysl. Výhodná poloha kraje, který sousedí s Polskem a Slovenskem umožňuje spolupráci v oblasti výrobní sféry, infrastruktury, ale také kultury, životního prostředí a další (ČSÚ, 2014).

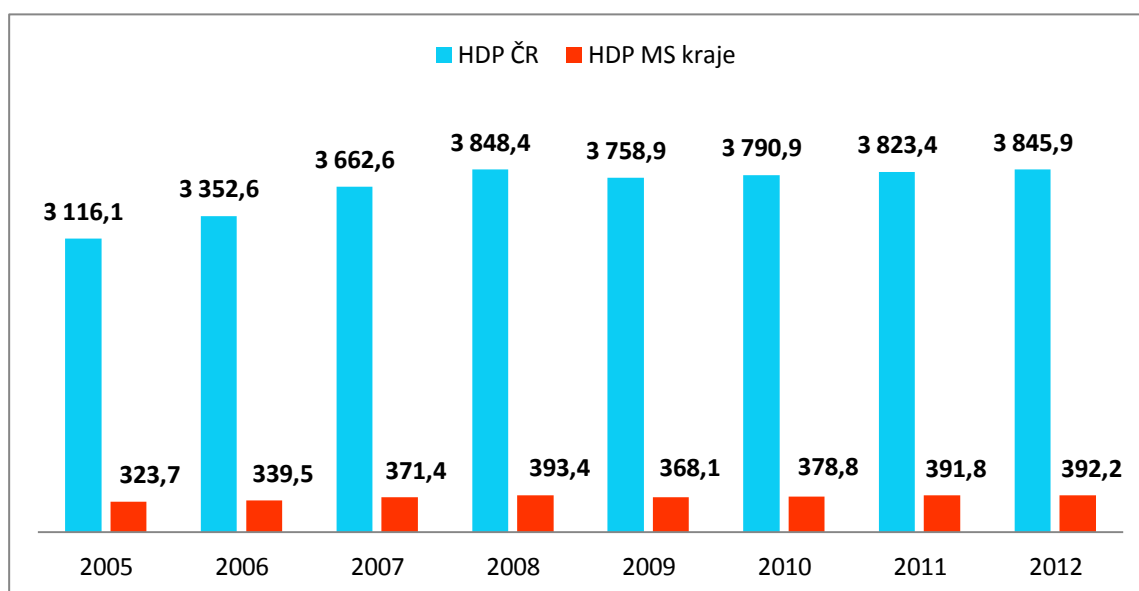
Od 90. let, kdy probíhala rozsáhlá restrukturalizace hospodářské činnosti tohoto kraje, došlo k výrazným negativním dopadům především na sociální oblast, související s vysokou nezaměstnaností. Právě MS kraj je nejpostiženější oblast v ČR strukturálními problémy, které jsou způsobeny razantním útlumem těžkého průmyslu v kraji. Tyto negativní následky se projevují dodnes.

4.1 Ekonomický vývoj

Jak již bylo uvedeno výše, MS kraj je poznamenán restrukturalizací průmyslu, která souvisí s útlumem těžby a těžkého průmyslu v regionu. Nicméně, v několika posledních letech dochází ke zvyšování produktivity práce v průmyslu a stavebnictví, což může zlepšit postavení kraje v rámci celorepublikového srovnávání.

Výkonnost ekonomiky je, i přes docela vysoká tempa růstu a zlepšování v posledních letech, pod průměrem ČR. Nízký je zejména podíl HDP na obyvatele. Je to dáno nízkou ekonomickou aktivitou obyvatel, což je zase způsobeno vysokou nezaměstnaností a nízkou podnikatelskou aktivitou. Důsledkem je to, že i přes poměrně vysoké průměrné příjmy zaměstnanců, mají obyvatelé kraje jedny z nejnižších disponibilních důchodů.

Graf 4.1 HDP MS kraje ve srovnání s HDP ČR (v mil. Kč)

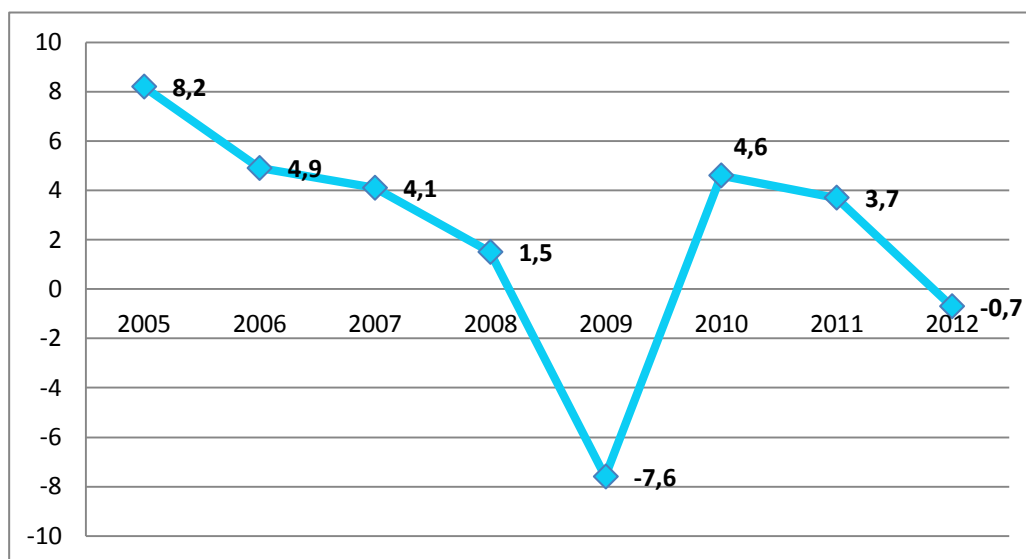

Zdroj: ČSÚ, 2014, vlastní zpracování.

Jak ukazuje výše uvedený graf 4.1 podíl MS kraje na HDP ČR se v průměru pohybuje kolem 10 %. V roce 2012 to bylo 10,2 %. Podíl HDP na obyvatele, který již dlouhodobě zaostává za průměrem ČR, činil 87,3 %. Jak je také vidět, HDP rostl až do roku 2008. Naopak v roce 2009 krize zasáhla MS kraj nejvíce ze všech krajů, meziroční pokles byl na úrovni 7,6 %. V následujících dvou letech ale došlo k podstatnému meziročnímu růstu HDP. Byly zaznamenány vysoká tempa růstu na úrovni 4,6 % a 3,7 %. Hodnota z roku 2010 dokonce přesáhla úroveň z předkrizových let. Za hlavní příčinu tohoto pozitivního vývoje je pokládáno zprovoznění korejské automobilky Hyundai v Nošovicích, která zde působí od konce roku 2008. Méně se pak na příznivém vývoji ekonomiky podíleli tradiční velké podniky působící

v tomto kraji, jako Arcelor Mittal Ostrava a.s., Evraz Vítkovice Steel a.s., Třinecké železárny a.s., OKD a.s. Meziroční růst HDP je znázorněn v níže uvedeném grafu 4.2.

Graf 4.2 Meziroční růst HDP MS kraje (v %)

Zdroj: ČSÚ, 2014, vlastní zpracování.

Podnikatelská aktivita patří mezi nejnižší v rámci ČR. Je to dáno především historickým vývojem, který je charakteristický zaměstnáváním ve velkých podnicích těžkého průmyslu.

Investiční aktivita je v kraji silně ovlivněna zahraničními investicemi. Nicméně, z dlouhodobého hlediska je nízká. To může znamenat problém pro dlouhodobý ekonomický růst. Nedostatkem jsou pak investice do nových oborů s vyšší přidanou hodnotou, které jsou zaměřené na technologický rozvoj a inovace.

MS kraj má stále výrazný průmyslový charakter. Ve srovnání s ostatními kraji je rozvoj kvalifikovanějších služeb, jako např. informační, vědecké, a technické pomalý. Problémem se do budoucna může také stát velká koncentrace podniků v tradičních odvětvích, které jsou citlivé na vývoj cen na trhu. Kromě toho problém může také způsobovat ekonomika málo orientována za znalostně a kvalifikačně více náročné podnikatelské aktivity (ČSÚ, 2014).

4.2 Vývoj trhu práce

Trh práce MS kraje procházel od 90. let výraznou restrukturalizací, která souvisela se změnou hospodářské základny a také s masivním propouštěním mnoha zaměstnanců. Docházelo k výrazným strukturálním změnám trhu práce, které znamenaly utlumování těžby uhlí a těžkého průmyslu v tomto regionu. Obrovským problémem se stali nezaměstnaní

horníci, kteří neměli potřebnou kvalifikaci na to, aby se dále mohli uplatnit na trhu práce. MS kraj tak nejhůře postihla strukturální nezaměstnanost. Až do roku 2004 se každoročně míra nezaměstnanosti zvyšovala. Například mezi lety 1997 a 1999 počet nezaměstnaných osob vzrostl o 155,5 %. Ještě v roce 1998 byla průměrná registrovaná míra nezaměstnanosti na úrovni 9,3 %, o rok později to bylo již 13,4 %. V tomto období mimo jiné probíhala recese ekonomiky, což ke zlepšení situace nepřispělo, ba naopak. Až do roku 2005 se průměrná míra registrované nezaměstnanosti pohybovala v rozmezí 14 – 16,5 %. Nejvyšší počet nezaměstnaných evidoval Úřad práce MS kraje v únoru roku 2004, a to 110 792 osob. Poté se situace začala pomalu stabilizovat. Do konce roku se počet nezaměstnaných snížil o téměř polovinu. Ovšem tento pozitivní vývoj byl zastaven celosvětovou krizí a nezaměstnanost se začala opětovně zvyšovat (ÚP ČR, 2012).

Pokud bychom se zaměřili na podíl nezaměstnaných osob, ten je v MS kraji druhý nejvyšší, hned po Ústeckém kraji, který má jednoznačně nejvyšší podíl nezaměstnaných osob v rámci srovnání všech krajů. Vývoj podílu nezaměstnaných osob ukazuje tabulka 4.1.

Tabulka 4.1 Podíl nezaměstnaných osob (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Moravskoslezský kraj	15,4	14,7	13,4	11,0	8,4	11,1	11,9	11,3	11,4
ČR	9,2	9,0	8,1	6,6	5,4	8,0	9,0	8,6	8,6

Zdroj: MPSV, 2013, vlastní zpracování.

4.2.1 Zaměstnanost

Celková zaměstnanost od roku 2005 nepřetržitě rostla a k 31.12.2007 dosáhla svého pětiletého maxima. K pozitivnímu vývoji na moravskoslezském trhu práce přispěl příznivý vývoj národního hospodářství (v posledním čtvrtletí roku 2007 HDP meziročně vzrostl o 6,9 %). K pozitivnímu vývoji došlo také v důsledku rozšiřování výrobních kapacit firem a příchodů nových investorů do kraje, kteří v průmyslových zónách budují své firmy a zaměstnávají podstatnou část pracovníků. Takovým příkladem je příchod jihokorejské automobilky Hyundai Motor Manufacturing Czech s.r.o., která zahájila výrobu v Nošovicích. V tomto období je zaznamenána také zvýšená poptávka po pracovní síle ze strany zaměstnavatelů. Celkový počet zaměstnanců v roce 2007 vzrostl o 2,1 %, což bylo nejvíce od roku 1992 (ÚP Ostrava, 2008). Pozitivní faktory na vývoj zaměstnanosti působily i v roce 2008, a to ještě před vypuknutím krize. Situace se začíná měnit ve druhé polovině tohoto

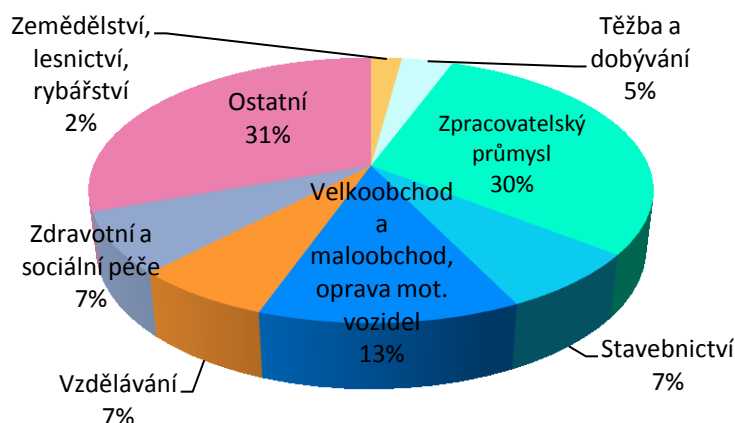
roku, kdy začíná zpomalovat tempo růstu HDP, rostou spotřebitelské ceny, ceny ropy, surovin a potravin na světových trzích. V důsledku posilující koruny začínají mít problémy zejména firmy soustředící se na export. Výrazné problémy se začínají objevovat v září roku 2008 a celkové dopady krize začínají pociťovat firmy, působící v MS kraji na konci roku. Firmy jsou nuceny omezovat svou produkci. Některým zaměstnancům jsou vypláceny náhrady mzdy ve výši 60 % průměrného platu, v tom horším případě jsou zaměstnanci propuštěni (ÚP Ostrava, 2009). Negativní vývoj zaměstnanosti probíhal i v roce 2009.

Dopady celosvětové krize na vývoj zaměstnanosti v MS kraji pokračovaly i v roce 2010. MS kraj byl krizí zasažen velmi výrazně, jelikož zde podnikají firmy v odvětvích, které byly zasaženy největším útlumem výroby a převážně se orientují na export. U některých firem je zaznamenána tendence zlepšení, zejména u těch, které exportují do Německa. U přijímání nových zaměstnanců jsou ale stále opatrní (ÚP Ostrava, 2011).

Výrazné zlepšení zaměstnanosti nenastává ani v roce 2012. Stále jsou patrné dozvuky celosvětové finanční krize. Ke zlepšení situace nepřispěl ani fakt, že česká ekonomika začala v roce 2012 opětovně klesat. Problémy také stále způsobuje historicky silná odvětvová základna kraje. Firmy sice přestaly masivně propouštět a spíše razí trend ponechávat si své kmenové zaměstnance, ovšem v ekonomice z důvodu nejasného budoucího vývoje zůstává produkce na nízké úrovni a nedaří se tak vytvářet nová pracovní místa (ÚP Ostrava, 2013).

Podle ekonomických odvětví je největší zaměstnanost v tržních a netržních službách (53 %). Průmysl a stavebnictví se na zaměstnanosti podílí 45 % a zaměstnanost v primárním sektoru je pouze 2 %. Na rozdíl od průměru ČR, kde roste podíl zaměstnanosti v terciárním sektoru, je zaměstnanost v odvětvích v MS kraje dlouhodobě stabilní.

Graf 4.3 *Struktura zaměstnanosti podle odvětví*

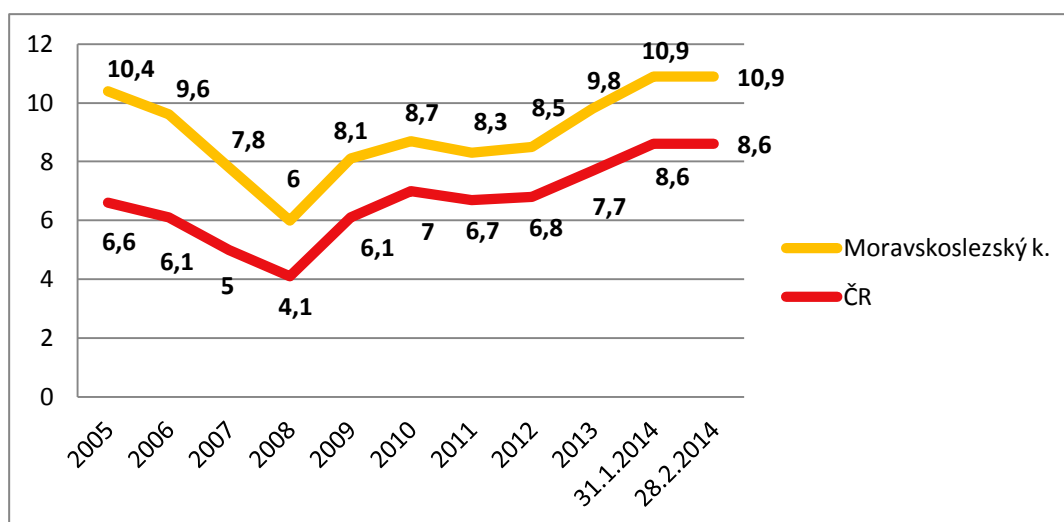
Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní zpracování.

Největší počet zaměstnanců v roce 2012 pracoval ve zpracovatelském průmyslu. Z celkového počtu zaměstnanců 543 tisíc to bylo necelých 161 tisíc. Druhá nejvyšší zaměstnanost pak byla v odvětví velkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidel. Zaměstnanost klesá zejména v zemědělství. Například v roce 1993 byla zaměstnanost v zemědělství 4,5 %, v roce 2012 2 %. Pokles zaznamenala také těžba a dobývání. Dnes je zaměstnanost v tomto odvětví na úrovni 3,5 %, v roce 1993 to bylo 9 %. Naopak zaměstnanost roste v informačních a komunikačních odvětvích, dále profesních, vědeckých a administrativních činnostech. Nicméně zaměstnanost ve většině odvětvích si udržuje relativně stabilní trend vývoje, nevyskytují se žádné výrazné vývojové výkyvy (ČSÚ, 2013).

4.2.2 Nezaměstnanost

V rámci sledovaného období od roku 2005 se evidovaná nezaměstnanost v MS kraji vyvíjela příznivým směrem. Od roku 2005 postupně, až do roku 2008, klesala. Z původního podílu 10,4 % v roce 2005 klesla na minimum 6 % v roce 2008. Tento příznivý vývoj byl způsoben, jak již bylo uvedeno výše, jedna konjunkturálním vývojem české ekonomiky, zvyšující se poptávkou zaměstnavatelů po pracovní síle, ale také příznivými klimatickými podmínkami. V roce 2008 se nezaměstnanost v kraji vyvíjela velmi příznivě. Ovšem, ke konci roku se začal projevovat problém krize a nezaměstnanost začala stoupat. I když se situace v MS kraji začala zlepšovat, stále patří podíl nezaměstnaných mezi ty nejvyšší v rámci srovnání všech krajů. Vyšší podíl nezaměstnaných osob je pouze v Ústeckém kraji, naopak nejnižší podíl nezaměstnaných osob má Praha.

Graf 4.4 Podíl nezaměstnaných osob (v %)

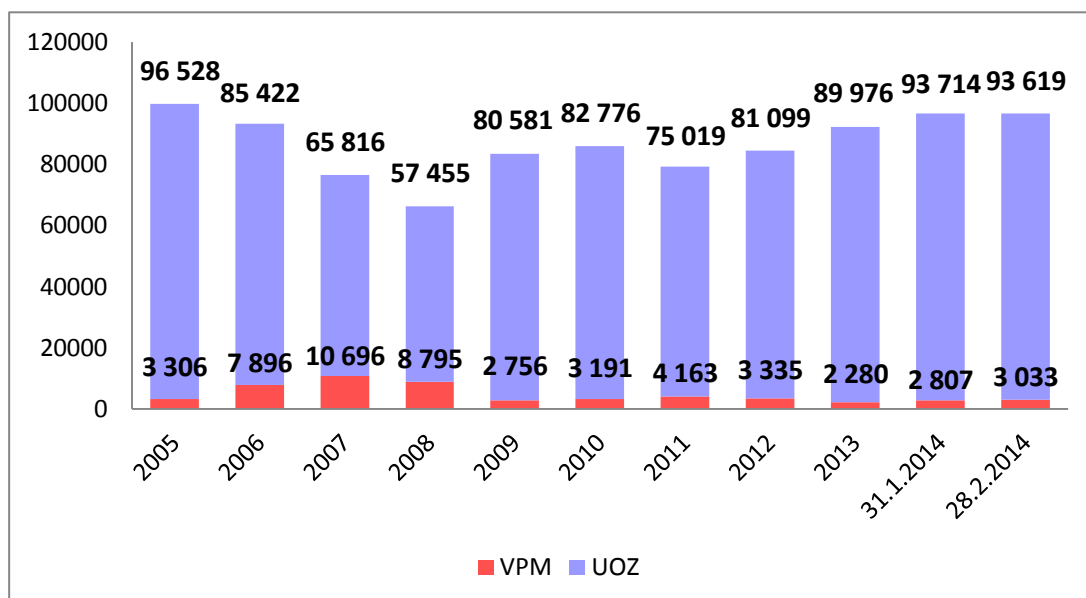
Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

V roce 2009 se začala naplno projevovat ekonomická krize. Ke konci roku bylo evidováno 80 581 uchazečů o zaměstnání, což je oproti předchozímu roku o 23 126 osob více. Na zvýšení nezaměstnanosti se v rámci kraje podílely všechny okresy, nejvíce pak Ostrava (+ 5 038) a Nový Jičín (+ 4 756). Krizí byly nejvíce zasaženy odvětví jako hutnictví, strojírenský průmysl (hlavně pak automobilový průmysl a navazující průmysly), textilní průmysl, logistika a stavebnictví. Tedy odvětví, ve kterých pracuje podstatná část pracovníků v MS kraji. Jak již bylo uvedeno v předchozí podkapitole, firmy začínají sahát po úsporných opatřeních. Začínají snižovat své mzdové výdaje, nedochází k prodlužování pracovních smluv, pracovníci jsou nuceni čerpat svou dovolenou. Kromě toho podniky snižují své výdaje na marketing, reklamu, omezují také svou investiční aktivitu (ÚP Ostrava, 2010). V roce 2010 podíl nezaměstnaných osob ještě mírně vzrostl.

V roce 2011 se počet nezaměstnaných o něco snížil, nicméně stále působí negativa světové krize, i proto se ke konci roku nezaměstnanost zvýšila. V meziročním srovnání klesl počet nezaměstnaných v okresech Karviná, Nový Jičín a Frýdek – Místek. Podle údajů MPSV podíl nezaměstnaných osob v roce 2012 mírně vzrostl, což bylo mimo jiné způsobeno změnou metodiky výpočtu.

Podíl nezaměstnaných osob rostl i v roce 2013. Nezaměstnanost dosáhla úrovně 9,8 %. Nezaměstnanost rostla i z toho důvodu, že česká ekonomika začala opětovně v roce 2012 klesat. Ani na začátku roku 2014 není situace příznivější. Podle údajů ÚP ČR byl podíl nezaměstnaných osob k 31.1.2014 10,9 %. Narůst nezaměstnanosti v lednu je každoročním problémem. Je to jednak z toho důvodu, že neprobíhají určité sezónní práce, které jsou ovlivněny počasím. Ani poslední zveřejnění podílu nezaměstnaných osob nepřineslo výrazné zlepšení, k 28.2.2014 byl podíl nezaměstnaných osob stejný – 10,9 %. Úřad práce v Ostravě eviduje k poslednímu dni v únoru 93 714 uchazečů o zaměstnání, oproti předchozímu měsíci to znamená pokles o 2 814 uchazečů. Volných pracovních míst bylo k poslednímu dni v únoru 3 033, což znamená meziměsíční nárůst o 226 volných pracovních míst. Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst je znázorněn v grafu 4.5. Údaje jsou uvedeny vždy ke konci daného roku.

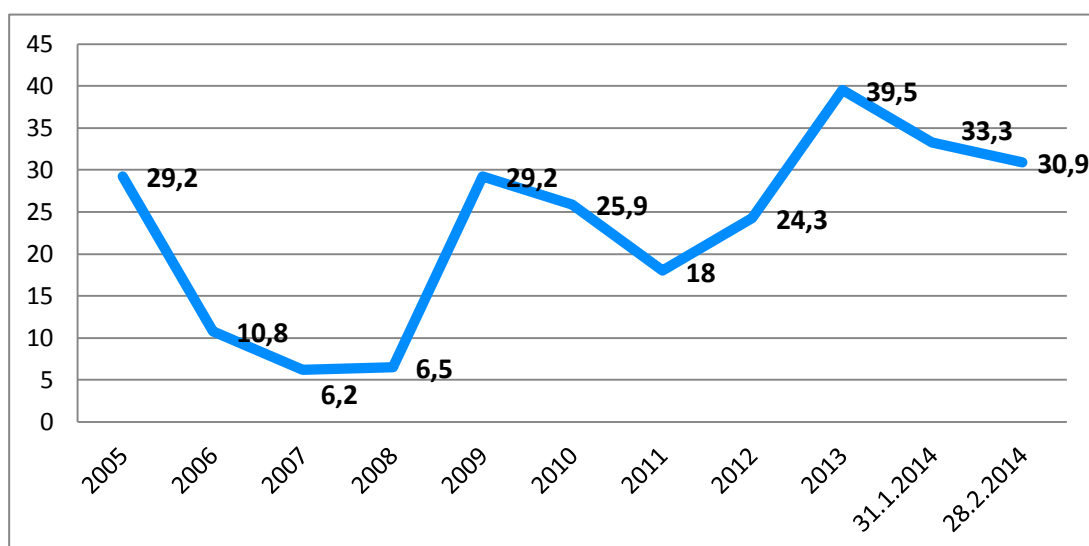
Graf 4.5 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a počtu volných pracovních míst v MS kraji (tis.)

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Dalším problémem v MS kraji je počet uchazečů, kteří připadají na jedno volné pracovní místo (dále jen VPM). I v této charakteristice patří MS kraj k těm nejhorším, společně s Ústeckým a Olomouckým krajem. V rámci okresů je nejhorší situace v Karviné, kam na 1 VPM připadá téměř 81 uchazečů, naopak nejlépe si vede okres Nový Jičín s 21 uchazeči (ČSÚ, 2014) Vývoj je zachycen v grafu 4.6.

Graf 4.6 Počet uchazečů na 1 VPM v MS kraji

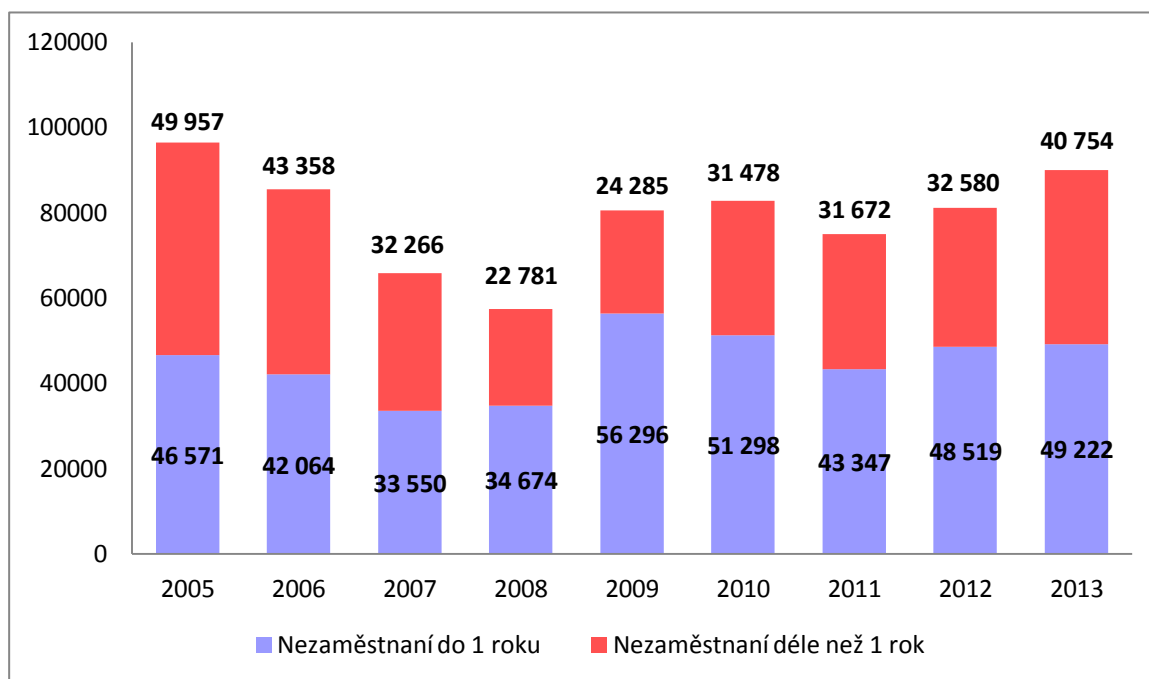
Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

I přesto, že počet uchazečů výrazně převyšuje počet volných pracovních míst, existují tzv. dlouhodobě evidovaná volná pracovní místa (dále jen DE VPM). Od konce roku 2002

jsou za tyto místa podle MPSV považována taková, která se nedaří obsadit do 3 měsíců. Největší podíl DE VPM na celkových VPM tvoří specialisté, techničtí a odborní pracovníci, úředníci, řemeslníci a opraváři. Podle kvalifikační struktury je dlouhodobě největší počet DE VPM pro uchazeče se středním odborným vzděláním (skoro 50 %) (ÚP ČR, 2013).

Výrazným problémem, kromě strukturální nezaměstnanosti, je v MS kraji dlouhodobá nezaměstnanost. Ta se jak v rámci ČR, tak i samotného kraje pohybuje na vysokých hodnotách. V letech 2005 – 2006 byla dokonce více než polovina z celkových uchazečů o zaměstnání nezaměstnaných déle než 1 rok. Tuto situaci mimo jiné charakterizuje graf 4.7. Podrobněji bude problematice dlouhodobé nezaměstnanosti v MS kraji věnována poslední kapitola této diplomové práce.

Graf 4.7 Dlouhodobě nezaměstnaní v MS kraji (v tis.)

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

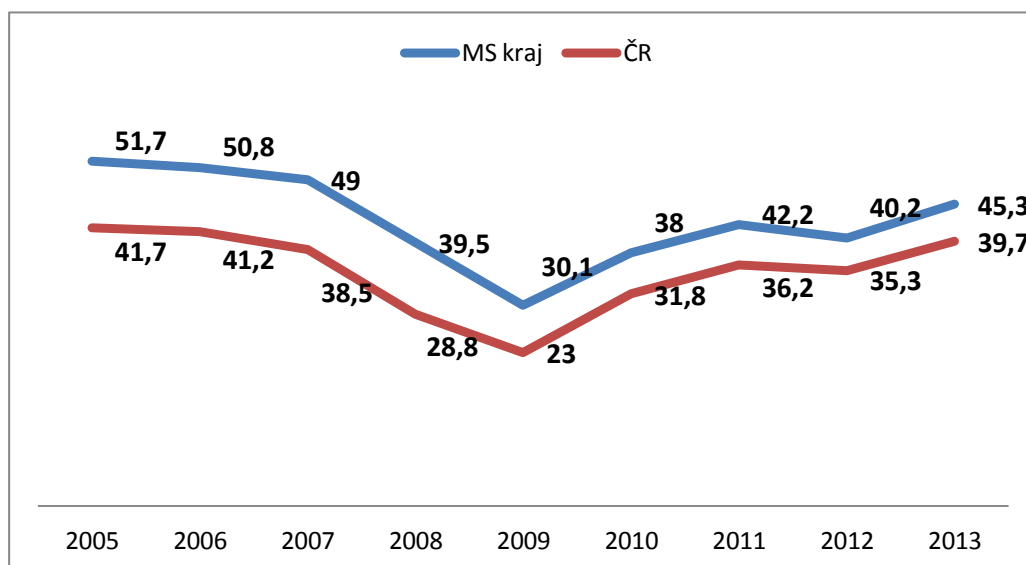
5 Analýza dlouhodobé nezaměstnanosti a hystereze na trhu práce MS kraje

V předchozích kapitolách jsme se stručně seznámili jak s ekonomickou charakteristikou, tak také charakteristikou trhu práce v ČR i v Moravskoslezském kraji. Poslední část diplomové práce se bude věnovat dlouhodobé nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji. Jednak z pohledu jejího vývoje, ale i struktury. Úplně na závěr bude zmíněno jakými prostředky či programy se snaží aktivní politika zaměstnanosti působit na rizikové skupiny nejčastěji ohrožených dlouhodobou nezaměstnaností.

V předchozí kapitole bylo uvedeno, že podíl nezaměstnaných osob v MS kraji patří mezi ty nejvyšší v rámci srovnání krajů v ČR. Totéž se dá říci o dlouhodobé nezaměstnanosti. Závažnost dlouhodobé nezaměstnanosti v krajích, lze vyjádřit na základě míry dlouhodobé nezaměstnanosti pro daný kraj, která pomáhá vyjádřit, kolik procent z celkové pracovní síly kraje je nezaměstnáno déle než 12 měsíců. Dlouhodobou nezaměstnanost lze vyjádřit také na základě podílu dlouhodobě nezaměstnaných k celkovému počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání (dále jen UoZ).

Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti je zachycen v grafu 5.1. v období 2005 – 2013, vždy k poslednímu kalendářnímu dni v roce, a to podílem k celkovému počtu nezaměstnaných.

Graf 5.1 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v MS kraji (v %)

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

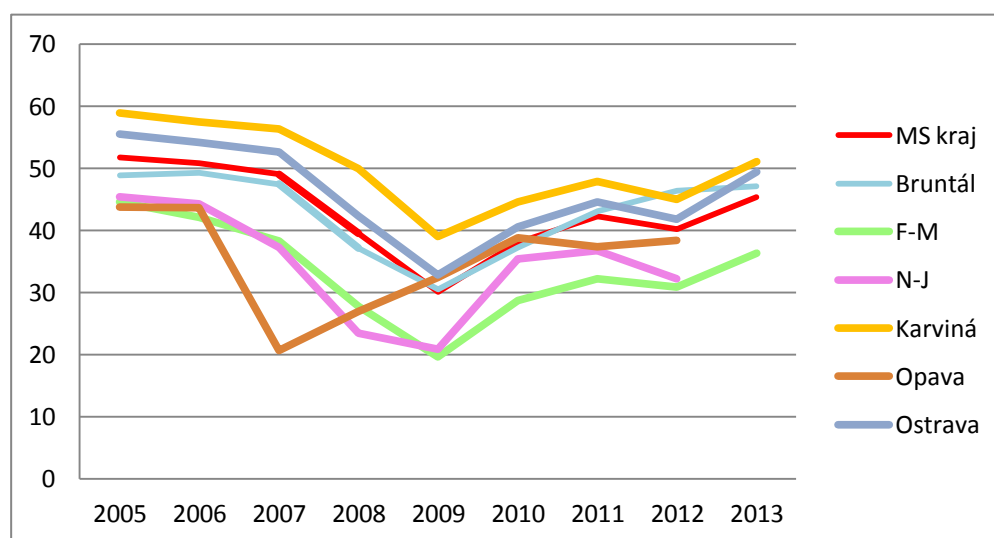
Jak je možné vidět z předchozího grafu, vývoj křivky dlouhodobé nezaměstnanosti MS kraje, je stejný jako za celou ČR. Rozdíl je jen v tom, že podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných je za MS kraj vyšší, než za celou ČR. Klesající trend je

charakteristický pro období 2005 – 2009, kdy i ekonomika zaznamenávala příznivý vývoj. Nutné je poznamenat, že nejnižší podíl byl dosažen v roce 2009, oproti podílu nezaměstnaných osob, kdy nejnižší podíl byl dosažen v roce 2008. Je to dáno především tím, že dlouhodobá nezaměstnanost reaguje s jednoročním zpožděním. Proto k růstu dochází od roku 2009. K 31. 12. 2013 bylo v evidenci uchazečů o zaměstnání registrováno celkem 40 754 dlouhodobě nezaměstnaných, což představovalo 45,3 % z celkového počtu uchazečů registrovaných k tomuto datu. Vyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných k celkovému počtu nezaměstnaných měl pouze Ústecký kraj (46,8 %). Za MS krajem se umístil Karlovarský kraj s podílem 42,4 %.

5.1 Situace v jednotlivých okresech

Největší problémy s dlouhodobou nezaměstnaností má okres Karviná. Podíl dlouhodobé nezaměstnanosti se zde pohybuje nad průměrem MS kraje. Kromě Karviné je problematická situace také v okrese Ostrava. Naopak „příznivá situace“ nastává v okrese Frýdek – Místek. Jehož podíl dlouhodobě nezaměstnaných patří mezi nejnižší v rámci MS kraje. Tuto situaci znázorňuje níže uvedený graf.

Graf 5.2 Podíl dlouhodobé nezaměstnanosti v jednotlivých okresech

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

5.1.1 Okres Bruntál

Celkový počet obyvatel v okrese Bruntál činil ke konci roku 2013 95 873 osob. Průměrný věk v tomto okrese je 41,1 let. Podíl nezaměstnaných osob je zde nejvyšší jak v rámci MS kraje, tak i celé ČR. K poslednímu dni v únoru 2014 činil podíl nezaměstnaných

osob 15 %, což představuje 9 806 evidovaných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let. Rozdíl byl zaznamenán také v podílu nezaměstnaných žen a mužů. Podíl nezaměstnaných žen k 28.2.2014 činil 13,5 %, naopak mužů 16,4 %. Celkem bylo evidováno 154 volných pracovních míst, přičemž na jedno volné pracovní místo připadá 65,7 uchazečů (ÚP ČR, 2014).

S problémem dlouhodobé nezaměstnanosti se potýká i okres Bruntál. V letech 2005 – 2007 se podíl dlouhodobě nezaměstnaných přiblížil 50 %, poté klesal pod 40 % hranici, aby se v roce 2011 mohl opět vrátit nad 40 %. Od té doby roste a znovu se přibližuje hranici 50 %, což mimo jiné zobrazuje tabulka 5.1.

Tabulka 5.1 *Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Bruntál*

	UoZ	Dl. evidování	Podíl
2005	8 613	4 203	48,8 %
2006	7 393	3 637	49,2 %
2007	5 878	2 786	47,4 %
2008	5 830	2 163	37,1 %
2009	8 282	2 526	30,5 %
2010	9 092	3 385	37,2 %
2011	8 750	3 773	43,1 %
2012	9 196	4 271	46,4 %
2013	9 741	4 588	47,1 %

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Největší počty VPM vznikají v profesích jako obchodní zástupci, svářeči, obráběči, zámečníci, zedníci, kuchaři či číšníci – servírky. Jsou to tedy profese, které vyžadují vyučení v oboru. Dlouhodobě je nedostatek lékařů. Podle třídy CZ – ISCO je největší poptávka po specialistech, technických a odborných pracovnících, pracovnících ve službách a prodeji, řemeslnících a opravářích a také pomocných a nekvalifikovaných pracovnících.

5.1.2 Okres Frýdek – Místek

Okres Frýdek – Místek se celkovým počtem obyvatel cca 212 tisíc řadí v rámci ČR na 6. místo. Počet obyvatel ve věku 15 – 64 let byl v roce 2013 přibližně 147 tisíc. Podíl nezaměstnaných osob k 31.12.2013 činil 7,6 %, což znamená 11 345 evidovaných uchazečů o zaměstnání. I v tomto okrese dochází k postupnému zvyšování průměrného věku obyvatel. Poslední dostupný údaj z roku 2012 hovoří, že průměrný věk obyvatel je 41 let, přičemž průměrný věk žen (42,4 let) je vyšší o 3 roky než průměrný věk mužů. Nejčastěji jsou v rámci věkové kategorie zastoupeni obyvatelé ve věku 30 až 39 let, v předchozích letech to byla kategorie 30 – 34 let. I tato situace odráží postupné zvyšování věku obyvatelstva. Nicméně, ve srovnání s ČR, se zde nachází mladší populace. Pozitivem tohoto okresu se zdá být pracovní síla, která je zvyklá na dojíždění za prací a práci přesčas. Náklady na pracovní sílu jsou také relativně nízké. Negativem, jako v celém MS kraji, je přílišné soustředění se na těžký průmysl.

Problémovou zůstává skupina uchazečů evidovaných déle než 12 měsíců. K poslednímu dni v roce 2013 bylo evidováno 4 113 těchto osob, z toho žen bylo 1 967. Meziročně došlo k nárůstu dlouhodobě evidovaných o téměř 30 %. Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti zachycuje tabulka 5.2.

Tabulka 5.2 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Frýdek – Místek

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
DN (v tisících)	6 578	5 380	3 453	1 892	2 116	3 077	2 984	3 188	4 113
z toho ženy (v tisících)	3 475	2 873	1 774	833	958	1 460	1 446	1 537	1 967
Podíl DN na celkovém podílu nezaměstnaných (v %)	44,6	42,1	38,3	27,8	19,6	28,7	32,2	30,8	36,3

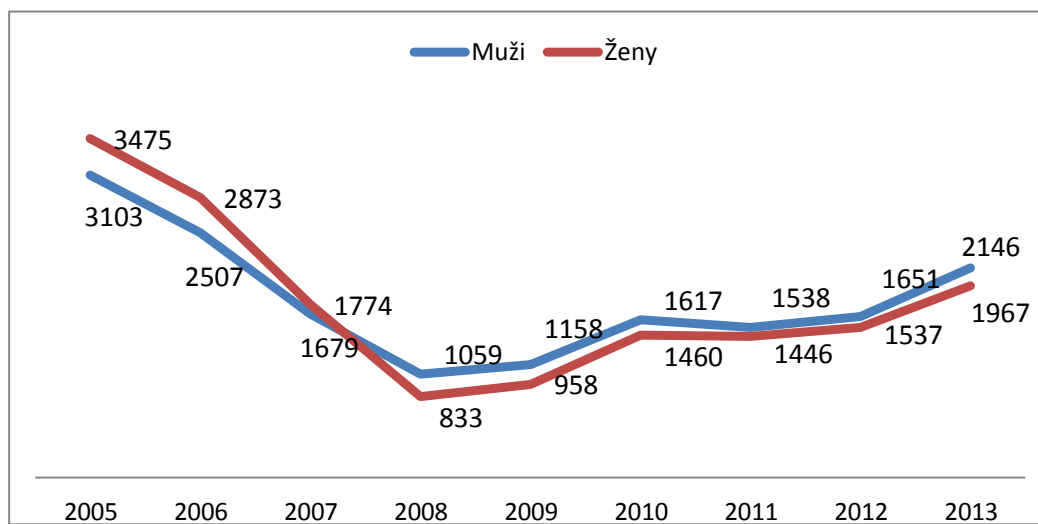
Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Počet dlouhodobě nezaměstnaných od roku 2005, kdy v rámci sledovaného období byla zaznamenána nejvyšší hodnota, zaznamenával neustálý pokles počtu uchazečů. Nejnižší hodnota byla dosažena v roce 2008, kdy bylo déle než 12 měsíců nezaměstnáno 1 892 uchazečů, což představovalo 38,3 % na celkovém počtu nezaměstnaných. Nicméně, nejnižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu UoZ byl zaznamenán v roce 2009, a to 19,6 %. Jak je také patrné, od roku 2010 dochází znovu k nárůstu počtu dlouhodobě nezaměstnaných. Výjimka je pouze rok 2011, kdy došlo k mírnému poklesu dlouhodobě

nezaměstnaných, ale naopak nárůstu podílu dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných.

Špatné je postavení žen. Jejich podíl na dlouhodobě evidovaných uchazečů až do roku 2007 přesahoval 50 %. Od roku 2008 platí, že je více nezaměstnaných mužů než žen, nicméně rozdíl není tak markantní. V roce 2013 tvořil podíl dlouhodobě nezaměstnaných žen 47,8 %. Vývoj počtu dlouhodobě evidovaných mužů a žen zachycuje graf 5.1.

Graf 5.3 Dlouhodobě nezaměstnaní podle pohlaví

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Ne vždy ovšem platilo, že počet dlouhodobě evidovaných mužů přesahuje počet žen. Až do roku 2007 byl počet dlouhodobě nezaměstnaných žen vyšší, než byl počet mužů. Situace se obrátila v roce 2008.

Průměrná délka evidence za okres Frýdek – Místek byla v roce 2013 569 dní, u žen to bylo 475 dní. Nejvyšší průměrná délka evidence byla zaznamenána v roce 2007, a to 681 dní. Naopak nejnižší v roce 2009 (434 dní). Jak je patrné průměrná délka evidence uchazečů se pohybuje na vysokých hodnotách, které přesahují počet dnů jednoho roku. Vývoj průměrné délky evidence od roku 2005 až 2013 je zachycen v níže uvedené tabulce 5.3.

Tabulka 5.3 Průměrná délka evidence (ve dnech)

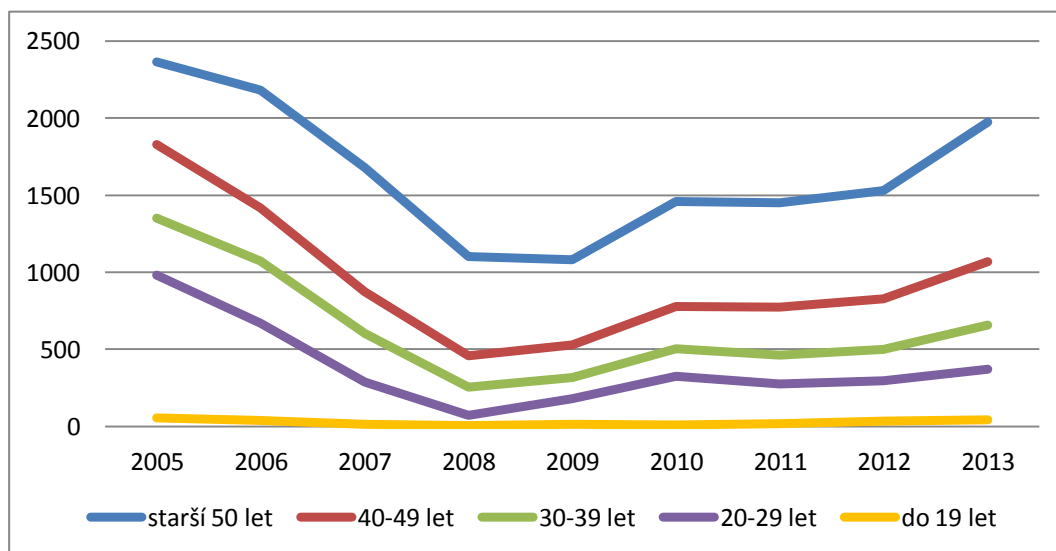
2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
628	657	681	605	434	472	534	530	569

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Dlouhodobě problémovou skupinou uchazečů je kategorie nad 50 let. Příslušníci této věkové skupiny se zaměstnavatelům jeví jako méně perspektivní s horší adaptabilitou a flexibilitou podmínek na trhu práce. Negativem těchto uchazečů je často nedostatečná počítačová gramotnost, nízká znalost cizích jazyků ve srovnání s mladšími uchazeči. Často tito uchazeči s mnohaletou pracovní praxí u jednoho zaměstnavatele ztrácejí motivaci k hledání nového pracovního místa.

V rámci věkové kategorie právě starší 50 let tvoří nejvyšší počet dlouhodobě nezaměstnaných. Podíl těchto dlouhodobě evidovaných uchazečů na celkovém počtu dlouhodobě evidovaných za rok 2013 byl téměř 48 %. Druhou nejpočetnější věkovou skupinou je kategorie 40 – 49 let. Jejich podíl za rok 2013 byl 26 %. Vývoj dlouhodobě evidovaných podle věkové kategorie je charakterizován v grafu 5.2, kde je patrný podstatně vyšší počet starších 50 let.

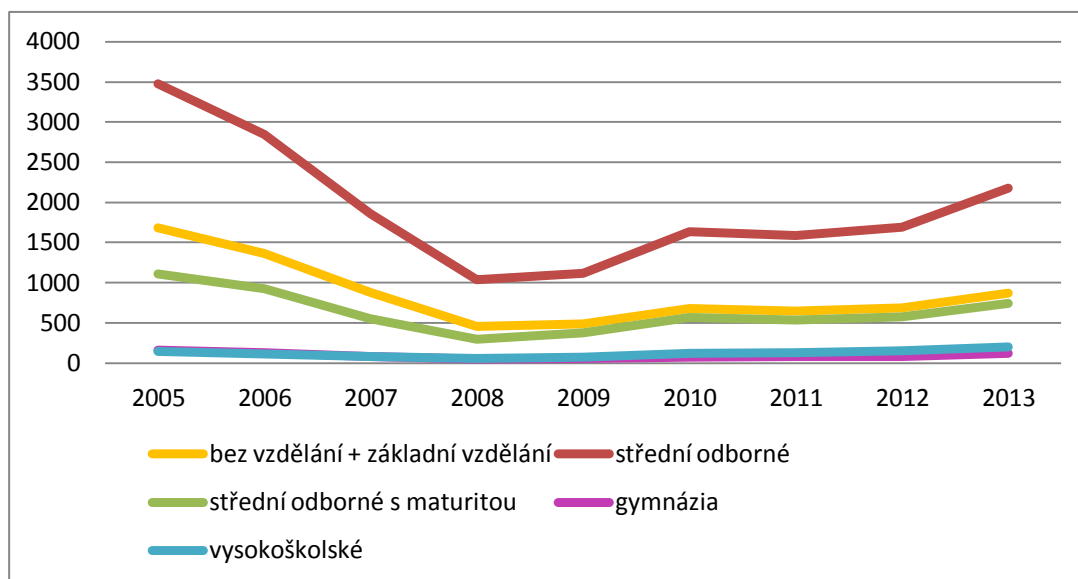
Graf 5.4 Dlouhodobě evidovaní podle věkové kategorie (v tisících)

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Podle vzdělanostní struktury je v rámci okresu Frýdek – Místek nejvíce ohrožena kategorie střední odborné vzdělání (bez maturity). V roce 2013 dokonce tvořila více jak 50 % podíl. Druhou nejpočetnější skupinou jsou uchazeči bez vzdělání a se základním vzděláním. Jejich podíl na celkovém počtu dlouhodobě nezaměstnaných za rok 2013 činil 18 %. Nejmenší procento zastoupení mají vysokoškoláci. Nutné je podotknout, že jejich počty nejsou zanedbatelné. Ke konci roku 2013 se na dlouhodobé nezaměstnanosti podíleli 5 %.

Graf 5.5 *Vzdělanostní struktura dlouhodobě nezaměstnaných (v tisících)*

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Další kategorií, která se výrazně podílí na dlouhodobé nezaměstnanosti jsou osoby se zdravotním postižením (dále jen OZP). Vývoj počtu OZP je zachycen v tabulce 5.4.

Tabulka 5.4 *OZP*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Zdrav. znevýhodnění	374	308	205	160	166	206	206
Částečně invalidní	1 376	1 369	1 130	696	590	711	663
Plně invalidní	2	1	1	1	0	2	2
Celkem	1 752	1 678	1 336	857	756	919	871
Podíl OZP na DN (%)	26,6	31,2	38,7	45,3	35,7	29,8	29,2

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Nejvíce zastoupenou skupinou jsou osoby částečně invalidní. V roce 2011 se jejich počet na celkové dlouhodobé nezaměstnanosti podílel 22 %. Druhou významnou skupinu tvoří zdravotně znevýhodnění, jejichž celkový počet ke konci roku 2011 činil 206 osob. Podíl OZP na DN se od roku 2005 výrazně zvyšoval. Svého maxima dosáhl v roce 2008, a to 45,3 %. Naopak počet OZP se od roku 2005 snižoval a svého minima dosáhl v roce 2009, kdy bylo celkem evidováno 756 osob se zdravotním postižením.

Proto, aby se jednotliví uchazeči mohli uplatit na trhu práce je nutné, aby byl vytvářen dostatečný počet volných pracovních míst. Na druhé straně je také nutné, aby pracovní síla odpovídala kvalifikačním požadavkům jednotlivých zaměstnavatelů. Vývoj v oblasti volných pracovních míst je odrazem, ale také důsledkem aktuální ekonomické situace. Situaci vytváření volných pracovních míst v okrese Frýdek – Místek zachycuje tabulka 5.5.

Tabulka 5.5 *Volná pracovní místa*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
UoZ	14 757	12 771	9 017	6 814	10 780	10 710	9 264	10 349	11 345
VPM	705	991	1462	1427	667	409	494	486	501
UoZ/1 VPM	21	13	6	4,8	16,2	26,2	18,8	21,3	22,6

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

I přesto, že existuje nedostatek volných pracovních míst, v evidencích úřadů práce se setkáme s pracovními místy, které se nedaří dlouhodobě obsadit. To znamená, jsou to taková pracovní místa, která se nedaří obsadit do 3 měsíců. Důvody jsou jednoduché, v první řadě není dostatek kvalifikované pracovní síly, chybějící praxe a další specifické podmínky požadované zaměstnavatelem mezi které patří například svářečská oprávnění, jazykové znalosti, místo výkonu práce a dojíždění za prací.

5.1.3 Okres Nový Jičín

Podle posledních statistických údajů žije v okrese Nový Jičín 152 222 obyvatel, z toho v produktivním věku 15 – 64 let 106 125 osob.

Tradiční je průmyslová výroba a v posledních letech se zvyšuje počet zahraničních investorů v regionu. Pracovní síla v tomto okrese je dostatečně kvalifikovaná a odpovídá potřebám trhu práce. Roste také počet rekvalifikované pracovní síly. Nicméně, přílišná koncentrace firem zaměřených na automobilový průmysl negativně ovlivňuje, v souvislosti s ekonomickými problémy, nezaměstnanost.

Dlouhodobá nezaměstnanost tvoří podstatný podíl z celkové nezaměstnanosti. Od roku 2005 je typická klesající tendence počtu evidovaných uchazečů déle než 12 měsíců. Charakter vývoje je zachycen v níže uvedené tabulce.

Tabulka 5.6 *Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Nový Jičín*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
UoZ	9 760	7 891	5 244	5 522	10 278	9 235	7 534	8 192
Dl. nezaměstnaní	4 428	3 492	1 950	1 346	2 140	3 274	2 768	2 629
Podíl dl. nezam. (%)	45,4	44,3	37,2	23,4	20,8	35,4	36,7	32,1

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Od roku 2005 počet dlouhodobě nezaměstnaných postupně klesal. Nejnižší počet uchazečů je charakteristický pro rok 2008 ale nejnižší podíl dlouhodobé nezaměstnanosti nastal až o rok později. Od roku 2009 dochází k postupnému nárůstu dlouhodobě nezaměstnaných s mírnými poklesy v letech 2011 a 2012.

Průměrná délka evidence podle posledních údajů činila 500 dní. Nejvíce dní bylo uchazečů evidováno v roce 2006, a to 700 dní.

Nabízená volná pracovní místa postupně s ekonomickým vývojem klesají a počet uchazečů na jedno volné pracovní místo roste.

Tabulka 5.7 *Volná pracovní místa v okrese Nový Jičín*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
VPM	562	1 539	1 674	744	266	359	519	225
UoZ/1 VPM	17,4	5,1	3,1	7,4	38,6	25,7	14,5	36,4

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Jak je patrné, počet volných pracovních míst je odrazem ekonomické situace v regionu. Znázorňuje to výrazný pokles počtu VPM v roce 2009, kdy se projevilo hospodářské utlumení. Totéž lze spatřit v roce 2012, kdy se ekonomika znovu dostává do recese. Naopak počet uchazečů na jedno volné pracovní místo v těchto letech výrazně vzrostl.

5.1.4 Okres Karviná

Celkem, ke konci roku 2012, žilo v okrese Karviná 260 919 obyvatel. Počet obyvatel ve věkové kategorii 15 – 64 let činí přes 180 tisíc. Průměrný věk obyvatelstva je 41,6 let, u žen 43,1 let a u mužů 40 let. Okres Karviná se už dlouhodobě potýká s vysokou

nezaměstnaností. K 31. 12. 2013 bylo na úřadu práce evidováno 22 811 uchazečů. Podíl nezaměstnaných osob k tomuto datu byl tedy 12,52 %, což bylo nejvíce od roku 2007.

Problémem v tomto okrese je dlouhodobá nezaměstnanost, která se v průměru podílí 50 % na celkové nezaměstnanosti. Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti od roku 2005 zachycuje následující tabulka.

Tabulka 5.8 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Karviná

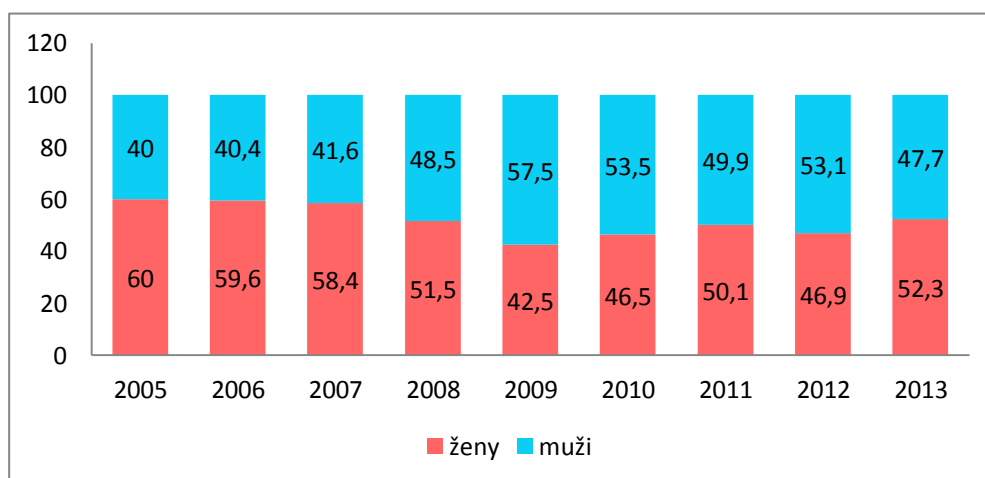
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dlouhodobě nezaměstnaní (v tisíc.)	15 650	14 108	11 287	8 434	8 112	9 334	9 215	9 144	11 662
Podíl DN na celkovém počtu nez.(%)	58,9	57,4	56,3	49,9	39,0	44,6	47,9	45,0	51,1

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných se objevoval od roku 2005, kdy hodnoty vysoce převyšovaly 50 %. Nicméně, tento podíl klesal až na nejnižší úroveň v roce 2009, kdy bylo evidováno 8 112 dlouhodobě nezaměstnaných. Od roku 2009 je opět patrný nárůst těchto uchazečů s velmi mírným poklesem v roce 2012 a naopak s nejvýraznějším nárůstem (o 2 518 osob) v roce 2013.

Z hlediska pohlaví do roku 2008 převyšoval počet dlouhodobě nezaměstnaných žen. Poté převyšuje počet dlouhodobě evidovaných mužů, s výjimkou v letech 2011 a 2013.

Graf 5.6 Podíl dlouhodobě evidovaných žen a mužů

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Průměrná délka evidence v roce 2013 činila 829 dnů. Žen bylo průměrně evidováno 811 dní a mužů 846 dní. Déle než 5 let bylo nezaměstnáno 2 916 uchazečů. Nejvíce bylo ovšem nezaměstnáno od 1 do 2 let, a to 4 082 osob.

Největší mírou se na dlouhodobé nezaměstnanosti podle vzdělanostní struktury podílejí vyučení v oboru. V roce 2013 to bylo téměř 50 %. Po těchto uchazečích se nacházejí ti, kteří jsou bez vzdělání nebo pouze se základním vzděláním (38 %). Podíl vysokoškolsky vzdělaných na celkovém počtu dlouhodobě nezaměstnaných se pohybuje okolo 2 %.

I okres Karviná se potýká s problematikou zaměstnávání starších 50 let. Tato věková kategorie se významnou mírou podílí na dlouhodobé nezaměstnanosti, v roce 2013 to bylo 40 % a již dlouhou dobu tvoří největší počty dlouhodobě nezaměstnaných. Další významnou skupinou jsou starší 40 let, jejichž podíl v roce 2013 činil 29 %.

Není jistě překvapením, že i v okrese Karviná je složitá situace týkající se vytváření nových pracovních míst, která souvisí s aktuální ekonomickou situací. Příznivý vývoj byl pouze v letech 2007 až 2008, kdy na jedno volné pracovní místo připadalo v průměru 14 uchazečů. Vývoj volných pracovních míst je uveden v tabulce 5.7.

Tabulka 5.9 *Volná pracovní místa v okrese Karviná*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
VPM	340	718	1 565	1 274	386	445	834	497	282
DE VPM	100	276	781	910	183	183	461	/	95
Podíl DE VPM (%)	29,4	38,4	49,9	71,4	47,4	41,1	55,3	/	33,7
UoZ/1 VPM	78,1	34,2	12,8	15,2	54	47,1	23,0	/	80,9

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Největší počet volných pracovních míst vzniká v oborech jako řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci. Dále také pak v kategorii pracovníci ve službách a obchodě.

5.1.5 *Okres Opava*

Počet obyvatel v okrese Opava k 31. 12. 2012 dosáhl počtu 177 079 osob. Počet obyvatel se postupně snižuje. Počet obyvatel v produktivním věku 15 – 64 let byl ke konci roku 2012 122 362 osob.

Okres Opava zažívá v posledních letech růst počtu obyvatel s vyšším stupněm vzdělání. Rozmanitá je struktura zaměstnavatelů, jak podle velikosti, vlastnictví, tak i co se předmětu podnikání týče. Zaměstnavatelé si vesměs nekonkurují.

Některá negativa lze vidět například v nedostatečné dopravní infrastruktuře, hlavně tedy nedostatečného dopravního napojení s Ostravou. Problémem je také nízká mzdová úroveň ve srovnání s ČR a nedostatečná tvorba pracovních příležitostí.

Dlouhodobá nezaměstnanost zaznamenala podobný charakter vývoje jako v ostatních okresech v MS kraji. Nejméně dlouhodobě nezaměstnaných bylo evidováno v letech 2008 až 2009. Od roku 2010 je zaznamenáván postupný nárůst počtu dlouhodobě nezaměstnaných. Tento vývoj je znázorněn v níže uvedené tabulce.

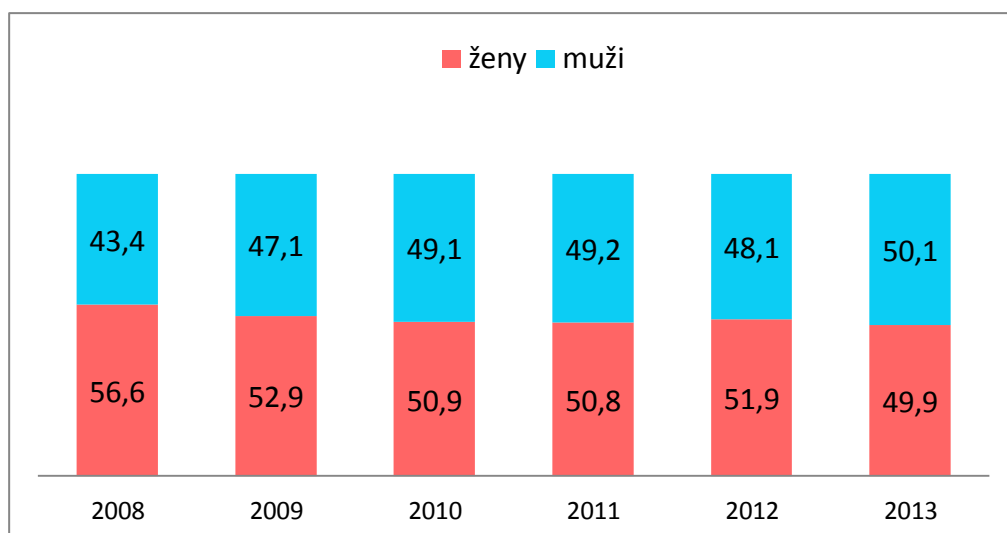
Tabulka 5.10 Vývoj dlouhodobě nezaměstnaných v okrese Opava

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dlouhodobě nezaměstnaní	4 393	3 394	2 443	2 695	3 595	3 810	3 826	4 313
Podíl na celkové nezaměstnanosti (%)	43,7	43,6	20,6	26,9	32,4	38,8	37,3	38,4

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Co se týče nezaměstnanosti mužů a žen, mírně převyšuje počet dlouhodobě nezaměstnaných žen. Pouze v roce 2013 mírně převyšovali muži, a to o 0,1 %. Vývoj od roku 2008 zobrazuje graf 5.5.

Graf 5.7 Podíl dlouhodobě nezaměstnaných žen a mužů

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Průměrná délka evidence činila v roce 2013 604 dní, u žen 679 dní. Nejmenší počet dnů, kdy byli uchazeči evidováni na úřadu práce byl v roce 2010, kdy byli průměrně zaregistrováni 505 dní.

V okrese Opava existuje disproporce mezi strukturou volných pracovních míst a profesním složením uchazečů o zaměstnání. Dlouhodobě se nedaří obsazovat pracovní místa z důvodu nedostatečné kvalifikace uchazečů, chybějících oprávnění, která jsou požadována zaměstnavatelem a nedostatečné odborné praxe. Nejčastěji jsou dlouhodobě neobsazená místa jako nástrojáři, kovomodeláři, zámečníci, svářeči, ale také řidiči nákladních automobilů.

Tabulka 5.11 *Volná pracovní místa v okrese Opava*

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
VPM	766	1 303	782	355	304	381	374	307
DE VPM	290	854	561	202	173	184	162	76
Podíl DE VPM (%)	37,9	65,5	71,7	56,9	56,9	48,3	43,3	24,8
UoZ/ 1 VPM	13,1	6	9	28,2	36,4	25,7	27,4	36,5

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

5.1.6 Okres Ostrava

V krajském městě MS kraje Ostravě, probíhala od roku 1990 rozsáhlá restrukturalizace hospodářské základny, která zásadním způsobem měnila strukturu zaměstnanosti a souvisela s rozsáhlým propouštěním zaměstnanců. Až do roku 2003 docházelo k neustálému nárůstu počtu uchazečů o zaměstnání (s výjimkou roku 2001). Ostravský region stále patří mezi strukturálně nejpostiženější regiony v ČR s vysokou strukturální nezaměstnaností související s útlumem těžkého průmyslu.

Od počátku sledování nezaměstnanosti v okrese Ostrava byl nejvyšší počet registrovaných uchazečů zaznamenán v roce 2004 (30 396). Poté následovaly roky postupného poklesu evidovaných uchazečů, pak ale vlivem celosvětové hospodářské krize dochází k opětovnému nárůstu počtu uchazečů o zaměstnání.

Podíl dlouhodobě nezaměstnaných se až do roku 2007 držel na 50 % hranici. Nejnižší podíl byl zaznamenán v roce 2009 (32,8 %), nicméně poté opět dochází k nárůstu tohoto

podílu a znovu se začíná blížit hranici 50 %. V roce 2013 tvořil podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání 49,5 %.

Tabulka 5.12 *Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Ostrava*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
UoZ	25 901	22 750	17 853	15 362	20 400	21 732	20 445	22 782	26 193
Dlouhodobě nezaměstnaní	14 389	12 348	9 396	6 503	6 696	8 813	9 122	9 522	12 983
Podíl DN na cel. počtu nezam.	55,5	54,2	52,6	42,3	32,8	40,5	44,6	41,8	49,4

Zdroj: ÚP ČR – Krajská pobočka v Ostravě, 2014, vlastní zpracování.

Celkem bylo k 31.12.2013 v okrese Ostrava evidováno 26 193 uchazečů, z toho 12 983 bylo dlouhodobě nezaměstnaných, což představuje 49,4 %. Jak je tedy vidět, dlouhodobě nezaměstnaní zastupují v okrese polovinu ze všech evidovaných uchazečů.

Z pohledu délky nezaměstnanosti je od 1 do 2 let evidováno 41,7 % uchazečů. Vůbec nejdelší evidence je zaznamenána od roku 1991, tedy 23 let, kdy od tohoto roku je evidováno 9 uchazečů. Jednotlivou délku dlouhodobé nezaměstnanosti zobrazuje tabulka 5.11.

Tabulka 5.13 *Délka evidence*

	Počet	Podíl (%)
1 – 2 roky	5 409	41,7
2 – 5 let	5 005	38,6
nad 5 let	2 569	19,7

Zdroj: ÚP ČR – Krajská pobočka v Ostravě, 2014, vlastní zpracování.

Druhou nejvýznamnější skupinou jsou evidovaní od 2 do 5 let, kteří tvoří 38,6 % z dlouhodobě nezaměstnaných. Nicméně ani procento nezaměstnaných déle než 5 let není zanedbatelné, skoro 20 % podíl je významný.

Další významnou charakteristikou je věk dlouhodobě nezaměstnaných. Polovinu dlouhodobě nezaměstnaných (50,3 %) tvoří uchazeči do 45 let, druhou polovinu (49,7 %) uchazeči starší 45 let. Konkrétněji je charakteristika dlouhodobě nezaměstnaných zachycena v tabulce 5.12.

Tabulka 5.14 *Věkové kategorie dlouhodobě nezaměstnaných*

Věková kategorie	Počet	Podíl (%)
16 – 24 let	1 060	8,2
25 – 29 let	1 022	7,9
30 – 34 let	1 298	10
35 – 44 let	3 155	24,3
45 – 55 let	3 903	30,0
55 - 64	2 504	19,3
starší 64 let	41	0,3

Zdroj: ÚP ČR – Krajská pobočka v Ostravě, 2014, vlastní zpracování.

Jak je z tabulky patrné, nejvýznamnější věkové kategorie dlouhodobě nezaměstnaných jsou uchazeči ve věku 45 – 55 let, kteří tvoří 30 % ze všech dlouhodobě nezaměstnaných, dále nezaměstnaní ve věku 35 – 44 let, kteří se na dlouhodobé nezaměstnanosti podílejí 24 % a také starší 55 let, jejichž zastoupení je téměř 20 %.

Další významnou charakteristikou je vzdělání dlouhodobě nezaměstnaných. Podle stupně nejvyššího dosaženého vzdělání tvoří 42 % dlouhodobě nezaměstnaných s neúplným základním či základním vzděláním. Druhé největší zastoupení tvoří střední odborné nebo střední odborné bez výučního listu a maturity, a to 37,6 %. Další zastoupení podle stupně dosaženého vzdělání jsou uvedeny v tabulce 5.13.

Tabulka 5.15 *Vzdělanostní struktura dlouhodobě nezaměstnaných*

Vzdělání	Počet	Podíl (%)
Bez vzdělání	19	0,1
Neúplné základní, základní + praktická škola	5 440	42
Nižší střední, nižší střední odborné	353	2,7
Střední odborné, střední odborné bez VL a M, střední odborné (vyučen)	4 879	37,6
ÚSO, ÚSO s M, ÚSV	1 757	13,6
Vyšší odborné	44	0,3
Bakalářské	82	0,6
Vysokoškolské	389	3
Doktorské	16	0,1
nezadáno	4	0,0

Zdroj: ÚP ČR – Krajská pobočka, 2014, vlastní zpracování.

Nesmíme opomíjet ani vysokoškolsky vzdělané, kteří společně s bakalářským a doktorským stupněm vzdělání zastupují 3,7 % dlouhodobě nezaměstnaných. Nejčastějšími vystudovanými obory u těchto osob jsou ekonomika a management, metalurgická technologie a metalurgické inženýrství, hornictví a geologie a také hospodářská politika a správa.

Rizikovou skupinou, kterou postihuje dlouhodobá nezaměstnanost, jsou osoby se zdravotním postižením. V rámci nedostatečného vytváření pracovních míst určené pro tyto osoby zůstávají v evidencích úřadů práce velmi dlouhou dobu.

Tabulka 5.16 Zdravotní stav dlouhodobě nezaměstnaných

Zdravotní stav	Počet	Podíl (%)
Bez zdravotního omezení	7 924	61
Jiné zdrav. omezení	3 398	26,2
I. stupeň invalidity	981	7,6
II. stupeň invalidity	379	3
III. stupeň invalidity	6	0,0
Osoba uznaná za dočasně neschopnou práce	3	0,0
OZP částečně invalidní	80	0,6
OZP – zdrav. znevýhodněná	145	1,1
nezadáno	67	0,5

Zdroj: ÚP ČR – Krajská pobočka v Ostravě, 2014, vlastní zpracování.

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky 5.14, zdravotní omezení různého typu se vyskytuje u 4 992 evidovaných uchazečů, což znamená 38 %. Nejvyšší procento zastupují uchazeči s jiným zdravotním omezením (26,2 %). Dále pak OZP s I. stupněm invalidity (7,6 %).

Podle klasifikace zaměstnání (KZAM) bylo nejvíce dlouhodobě nezaměstnaných podle posledního povolání v kategorii pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, a to téměř 23 %. Další významné zastoupení mají provozní pracovníci ve službách a obchodě, obsluhující pracovníci, prodavači – 10 %. Významné procento dlouhodobě nezaměstnaných tvoří řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři a dále také obsluha stojů a zařízení, řidiči nákladních automobilů, horníci v uhelných dolech. Mezi dlouhodobě nezaměstnanými se objevují také zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci jak ve velkých podnicích tak malých podnicích. Tato kategorie zastupuje 0,4 % z celkového počtu dlouhodobě nezaměstnaných.

V současnosti se stále více za rizikovou skupinu nezaměstnaných považují absolventi. Je to jednak z toho důvodu, že nedisponují potřebou kvalifikací, kterou zaměstnavatelé vyžadují. Tím se jejich pozice na trhu práce stává stále problematičtější. Celkem bylo k 31. 12. 2013 evidováno 904 absolventů. Statistika této skupiny se sleduje vždy jednou za půl

roku, a to v dubnu a září. Měsíc září bývá už tradičně mnohem náchylnější k nárůstu počtu těchto uchazečů na úradech práce. Za dlouhodobě nezaměstnaného absolventa je považován ten, který si nenajde práci do 6 měsíců od trvání evidence. Situaci absolventů charakterizuje tabulka 5.15

Tabulka 5.17 Absolventi

Celkem	904
Nezam. déle než 1 rok	149
Nezam. déle než půl roku	493
Osoba invalidní I. a II. stupeň	11
Jiné zdrav. omez.	24
Průměrný věk	22 let
Průměrná doba evidence	219 dnů

Zdroj: ÚP ČR – Krajská pobočka v Ostravě, 2014, vlastní zpracování.

Podíl absolventů se neustále snižuje, což je dáno hlavně demografickým vývojem obyvatelstva. Jednotlivé výsledky z praxe také poukazují na to, že je absolventy nutné dovybavit potřebnými kompetencemi jako například efektivní komunikací, ochotou ke spolupráci, k podnikavosti a také k samostatnosti. Důležité je také naučit absolventy plánování a organizaci práce. Možnost získání zaměstnání u absolventů odráží vzdělanostní a oborová struktura požadována zaměstnavatelem.

5.2 Hystereze na trhu práce MS kraje

K vytváření nových pracovních míst je zapotřebí dynamické prostředí na trhu práce, které umožňuje zvyšování podnikatelských aktivit. Naopak nerovnoměrný výskyt pracovních míst, jejich zánik nebo nedostatečné vytváření způsobují na trhu práce pocit nejistoty a ohrožení.

Základem pružnosti trhu práce je flexibilita pracovníků. Tím se také rozumí s jakou ochotou jsou pracovníci ochotni přijmout netradiční formy pracovních činností, pracovní doby nebo organizaci práce. Flexibilita pracovníků souvisí také s tím, jak moc jsou lidé ochotni stěhovat se za prací nebo za ní jen dojíždět.

Projevem hystereze na trhu práce je to, že dlouhodobá nezaměstnanost neklesá s rostoucí výkonností ekonomiky, ba naopak zůstává na vysokých úrovních, popřípadě dochází ještě k jejímu růstu. Vysoká míra nezaměstnanosti dnes tak způsobuje vysokou míru nezaměstnanosti v budoucnosti. Tím dochází ke zvyšování přirozené míry nezaměstnanosti. Tato situace odráží nepružnost trhu práce, protože rostoucí počet pracovních míst nevede ke snižování nezaměstnanosti.

Efekt hystereze lze spatřovat i na trhu práce MS kraje. I když v období příznivého ekonomického prostředí dochází k většímu vytváření pracovních příležitostí a nezaměstnanost se snižuje, dlouhodobě nezaměstnaní se nesnižují v tak výrazném počtu, jak by bylo potřebné. Problém se ještě zhoršuje tím, že období recese je doprovázeno rostoucí strukturální nezaměstnaností, která se v průběhu času změnila na dlouhodobou nezaměstnanost. Stále tedy zůstává podíl dlouhodobě nezaměstnaných na vysoké úrovni. Zhoršení situace pak přichází se zpomalením růstu ekonomiky a dochází k tomu, že téměř polovina nezaměstnaných je nezaměstnána déle než 1 rok. Situace je o to problematičtější, že výrazněji narůstá počet dlouhodobě nezaměstnaných déle než 24 měsíců, jejichž počet je podstatně vyšší. Čím déle je tedy člověk nezaměstnán, tím častěji zůstává v evidencích úřadů práce.

Efekt hystereze můžeme spatřovat v problematice vytváření VPM na trhu MS kraje. Situace je taková, že nejvíce VPM vzniká v těch oborech, ve kterých se současně nejčastěji vyskytují osoby dlouhodobě nezaměstnané. Týká se to zejména profesí jako zámečnick, svářeč, zedník, obchodní zástupce, svářeč, kuchař, číšník – servírka, soustružník a další. V podstatě jde o takové profese, které vyžadují vyučení v oboru. Výjimku tvoří dlouhodobě nedostatek lékařů. Jak je tedy možné, že dlouhodobá nezaměstnanost neklesá?

Jedním z možných vysvětlení je to, že zaměstnavatelé nenacházejí na tomto trhu práce odpovídající pracovní sílu. Zaměstnavatelé totiž zvyšují své požadavky na kvalifikaci a jak je známo, dlouhodobě nezaměstnaní svou kvalifikaci ztrácejí. Často se stává, tam kde je to možné, že nízkokvalifikovaná místa jsou obsazována stroji. A i když vznikne nové pracovní místo na obsluhu tohoto stroje, v rámci technologického pokroku, není na trhu práce možné najít odpovídající kvalifikovanou pracovní sílu. Proto je stále více pracovních míst, které se nedaří dlouhodobě obsadit.

Trendem v pokrizových letech je také to, že zaměstnavatelé nevytvářejí dostatečný počet VPM a spíše tlačí na zvyšování produktivity práce u stávajících zaměstnanců. Změna chování zaměstnanců souvisí s mzdovou korekcí nástupních mzdových podmínek po krizi. Někteří dlouhodobě nezaměstnaní nejsou ochotní za nižší platy nastoupit do práce, proto raději zůstávají doma a jejich aktivita hledání pracovního místa je nízká.

Firmy ještě nemají takovou důvěru k ekonomice, aby výrazněji zvyšovali svou produktivitu, spíše vyčkávají do doby, než jim případné investice a zvyšování produkce bude stačit na to, aby zvyšovali svou poptávku po pracovní síle. Situace je o to horší, že v Moravskoslezském kraji se stále více hovoří o ukončení činnosti klíčových firem v kraji, jako například OKD. Což znamená masivní propouštění zaměstnanců, kteří jsou specificky zaměřeni na jeden obor, tedy nutnost je posléze rekvalifikovat, aby případně našli další uplatnění. To samozřejmě bude nějaký čas trvat.

Problémem u absolventů je nedostatečná odborná praxe. Firmy zvyšují své nároky na samostatnost, komunikaci ale i na manuální zručnost či jazykové předpoklady. U osob se zdravotním postižením se situace asi v budoucnosti nijak zvlášť nezlepší. Být OZP automaticky znamená být dlouhodobě nezaměstnaný. I když by měly firmy s více jak 25 zaměstnanci vytvářet pracovní místa pro OZP, raději místo této možnosti zvolí příspěvky do státního rozpočtu nebo nakupují výrobky od firem zaměstnávající OZP.

Jev hystereze na trhu práce MS kraje souvisí se změnou strukturální základny v kraji. Stále více dochází k nesouladu mezi strukturou nabídky pracovní síly a poptávky po pracovní síle. Zaměstnavatelé nemohou nalézt potřebnou pracovní sílu, která by odpovídala jejich požadavkům, i když nezaměstnaných je dostatek a naopak nezaměstnaní nemají na výběr s velkého počtu volných pracovních míst.

5.3 Aktivní politika zaměstnanosti

Cílem hospodářské a sociální politiky státu je dosažení plné, produktivní a svobodně zvolené zaměstnanosti. Státní politika zaměstnanosti usiluje o dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce, o produktivní využívání pracovních sil a zabezpečení práva občanů na zaměstnání. Součástí státní politiky zaměstnanosti je aktivní politika zaměstnanosti (dále jen APZ). APZ usiluje o vytváření nových pracovních příležitostí prostřednictvím příspěvků zaměstnavatelům při zaměstnání uchazeče o zaměstnání, i uchazečům samotným (MPSV, 2012).

K tomu jsou využívány nástroje (opatření) APZ mezi které patří rekvalifikace, investiční pobídky, veřejně prospěšné práce (dále jen VPP), společensky účelná pracovní místa (dále jen SÚPM), příspěvek na zapracování, příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program. Mimo to je součástí APZ také poskytované poradenství UoZ.

Své významné postavení v rámci státní politiky zaměstnanosti má APZ v MS kraji, která se soustředí na regulaci trhu práce, s cílem finančně podporovat stálá pracovní místa. Dále se

zaměřuje také na změnu profesního života nezaměstnaných, ale i firem, a to v souladu s aktuálními požadavky na trhu práce.

Mezi nástroje APZ patří:

- vytváření SÚPM a chráněných pracovních míst (dále jen CHPM) osobami se zdravotním postižením pro výkon SVČ a zřizování SÚPM zaměstnavateli pro rizikové skupiny uchazečů,
- poskytování finančních prostředků na úhradu mzdových nákladů,
- zřizování CHPM zaměstnavateli pro OZP a poskytování finančních prostředků na částečnou úhradu jejich nákladů,
- poskytování odborného poradenství, s cílem zjistit osobnostní a fyzické předpoklady pro zprostředkování vhodného zaměstnání, či účelné rekvalifikace,
- investiční pobídky a další cílené programy pro řešení nezaměstnanosti (ÚP ČR, 2014).

Tabulka 5.18 *Vynaložené finanční prostředky na APZ v MS kraji*

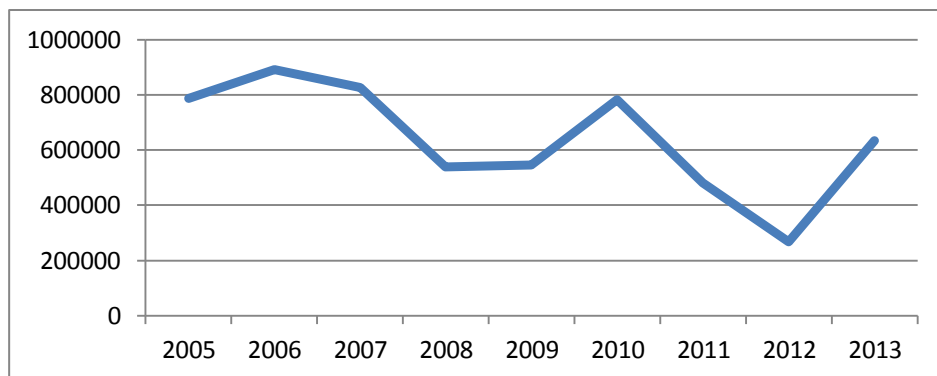
	2012	2013
SÚPM	66 829	224 386
VPP	67 994	254 594
Rekvalifikace	21 110	30 697
Rekvalifikace, poradenství a pracovní rehabilitace	47 868	51 663
CHPM	3 743	8 403
Příspěvek na provoz CHPD, CHPM	10 985	91
Překlenovací příspěvek	371	1 457
ESF – OP LZZ (SeZam, RealAPZ)⁹	263	0
ESF – OP LZZ (RIP)	47 988	62 809
CELKEM	267 152	634 100

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

⁹ Ukončena realizace projektů SeZam (v průběhu roku 2012) a RealAPZ (31. 1. 2013)

Během roku 2013 bylo na APZ v MS kraji celkem vynaloženo 634,1 mil. Kč. Z této celkové částky bylo 141,3 mil. Kč využito na „národní APZ“. Oproti předchozímu roku byl rozpočet téměř dvojnásobně navýšen. Došlo k celkovému nárůstu tvorby míst na VPP. Pozitivní charakter mělo také navýšení maximálních měsíčních finančních příspěvků na mzdy, také prodlužování jejich poskytování a zvýšení maximálního finančního příspěvku na 1 volné pracovní místo.

Graf 5.8 Výdaje na APZ od roku 2005 (v tis. Kč) v MS kraji

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Celkem bylo v roce 2013 s finanční pomocí úřadu práce a poskytnutých příspěvků vytvořeno 6 012 pracovních míst. V rámci meziročního srovnání došlo k nárůstu o 99,4 %.

Tabulka 5.19 Pracovní místa v rámci APZ v MS kraji

	2012	2013
SÚPM	1 701	3 536
VPP	1 261	2 337
CHPM	52	92
Cílené programy RIP	1	47
CELKEM	3 015	6 012

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Z celkového počtu SÚPM bylo zaměstnavateli zřízeno celkem 804 SÚPM, která zahrnovala rozmanitou profesní strukturu. Největší zastoupení měli administrativní pracovníci, prodavači v prodejnách, montážní dělníci výrobků, číšníci a servírky a úředníci ve skladech.

Zvláštní pozornost je v MS kraji věnována rekvalifikačním kurzům. Hlavní pozitivum těchto kurzů je větší přizpůsobivost uchazečů na neustále se měnící podmínky na trhu práce. Účastníkům rekvalifikačních kurzů se zvyšuje jejich uplatnitelnost na trhu práce, jednak z důvodu nově nabytých dovedností a schopností a mimo to, zvyšují aktivitu při hledání práce a obnovují pracovní návyky u uchazečů.

Tabulka 5.20 *Rekvalifikace v MS kraji*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
UoZ zařazení do rekvalifikace	7 058	7 786	11 130	7 179	3 994	3 314
Osoby, které ukončily rekvalifikaci	7 419	7 190	11 133	8 200	4 150	3 271
Umístění uchazeči	4 645	3 642	5 918	5 639	3 730	2 894

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

V roce 2013 došlo k poklesu rekvalifikačních kurzů. Snížení rekvalifikačních kurzů bylo způsobeno přesunem některých rekvalifikací do inovovaného nástroje – zvolená rekvalifikace. Dalším důvodem poklesu rekvalifikačních kurzů bylo zdlouhavé vyhlášení veřejných zakázek na realizátory rekvalifikací.

Největší počet osob se účastnilo rekvalifikačních kurzů na obsluhu PC (819 osob) a přípravy k zahájení podnikání (349 osob). Dalšími oblíbenými kurzy byly ošetrovatelství a práce v sociálních službách (184 osob), dále kurzy zaměřující se na řidičská oprávnění (178 osob), účetnictví (170 osob) a svářečská oprávnění (149 osob).

5.3.1 Projekty zaměřené na rizikové skupiny

Projekt soustředící se na absolventy pod názvem „**Absolventi a praxe**“, byl zaměřen na uchazeče o zaměstnání do 25 let věku s ukončeným středním vzděláním s maturitou, popřípadě vyšším vzděláním nebo také do 30 let věku s vysokoškolským vzděláním. Podmínkou tohoto projektu bylo také to, že u těchto registrovaných uchazečů nepřesáhla délka pracovní praxe 12 po sobě jdoucích měsíců. Cílem tohoto projektu bylo, co nejrychlejší umístění na trhu práce pomocí poskytování informací o trhu práce. Dalším záměrem bylo poskytování odborné praxe v oblasti IT a organizací veřejné správy. Základem tohoto projektu byly rekvalifikace a získání odborné praxe u subjektů veřejné správy.

Protože se ale vyskytly problémy při výběrovém řízení na dodavatele služeb, byla činnost tohoto projektu ukončena.

Projekt zaměřen na osoby se zdravotním postižením **„Šance pro samostatnost“** je realizován od roku 2012. Tento projekt je určen pro cca 400 osob se zdravotním postižením a pomáhá jim zařadit se na trhu práce. Zaměřuje se tedy na zvyšování zaměstnatelnosti těchto osob prostřednictvím zvyšování jejich dovedností a schopností. Dále jsou těmto osobám poskytovány motivační, poradenské a vzdělávací aktivity. Hlavní činnosti je pak tzv. ergodiagnostika a pracovně-psychologická poradenství, která směřují k dalšímu rozvoji účastníka.

Od počátku bylo do tohoto projektu zapojeno 445 UoZ, z nichž se 100 uchazečům podařilo najít pracovní uplatnění a 82 z těchto úspěšných se podařilo najít si práci na plný pracovní úvazek a 3 zahájili podnikatelskou činnost. Příspěvkem na mzdu bylo podpořeno celkem 46 pracovních míst (ÚP ČR, 2014).

Projekt realizující ÚP ČR – Krajská pobočka v Ostravě od roku 2013, zaměřen na mladé lidi do 30 let nese název **„Odborná praxe pro mladé lidi do 30 let v Moravskoslezském kraji“**. Celkem je na tento projekt do roku 2015 vyhrazeno 137 mil. Kč a je určen pro minimálně 350 UoZ do 30 let věku, kteří jsou v evidenci úřadů práce déle než 4 měsíce. Zaměřuje se na poradenství, odbornou praxi (především vytváření SÚPM) a rekvalifikaci. Ke konci roku 2013 bylo 244 zaměstnavateli, zapojených v tomto projektu, vytvořeno 501 pracovních míst určených právě pro tyto uchazeče.

Projekt, který je zaměřen na UoZ evidovaných na úřadu práce déle než 6 měsíců, **„Nový začátek“** se soustředí na uchazeče se specifickými charakteristikami. Mezi něž patří nízký nebo naopak vyšší věk, nedostatek praxe, péče o dítě, zdravotní omezení či nízký stupeň vzdělání. Hlavním cílem tohoto projektu je zvýšit atraktivnost těchto uchazečů pro zaměstnavatele a zlepšit tak jejich pozici v rámci uplatnitelnosti na trhu práce. Zaměřuje se jak na poradenské, motivační či vzdělávací služby, tak i na zprostředkování zaměstnání. Součástí tohoto projektu je aktivita Labour Pool, která má za úkol zvýšit praktické dovednosti uchazečů.

Novým projektem zaměřujícím se na dlouhodobě nezaměstnané je tzv. **„Příležitostná registrovaná práce“**. Hlavním cílem je pomoci dlouhodobě nezaměstnaným aktivně se zapojovat do pracovního procesu, osvojovat si pracovní návyky a sociálně se začleňovat do společnosti. Dlouhodobě nezaměstnaným je umožněno přivydělat si, a to až do výše minimální mzdy, bez ztráty nároku na podporu v nezaměstnanosti. Odměna za práci je vyplácena na základě poukázkového systému, který je podobný stravenkám, s tím rozdílem, že tuto poukázku nelze použít k nákupu zboží a služeb. Klasický pracovně - právní vztah mezi

zaměstnavatelem a zaměstnancem je upraven na základě dohody o provedení práce (ÚP ČR, 2013).

Tento projekt není zcela novým. Poprvé s ním v letech 2005 a 2006 přišly Úřady práce Znojma, Vyškova a Hodonína s cílem předejít dlouhodobé nezaměstnanosti a zvýšení motivace uchazečů o návrat do pracovního procesu. Dlouhodobě nezaměstnaní vykonávali pracovní činnosti jako doplňování zboží v obchodech, úklid obcí či pomocná práce při pořádání akcí.

ZÁVĚR

Dlouhodobá nezaměstnanost patří mezi stálé problémy trhu práce v ČR, a to již dlouhou dobu. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných se pohybuje na vysokých úrovních a stále se jej nedaří výrazně snižovat. Při mezinárodním srovnání se ČR řadí mezi země EU 28 s vyšší mírou dlouhodobé nezaměstnanosti, i když po krizi došlo k určitému snížení této míry.

Tak jako je problémem dlouhodobá nezaměstnanost v celé republice, je problémem dlouhodobá nezaměstnanost moravskoslezského trhu práce. Od 90. let procházel trh práce MS kraje výraznou restrukturalizací hospodářské základny, která souvisela s masivním propouštěním zaměstnanců. V té době docházelo k výrazným strukturálním změnám trhu práce. Došlo k utlumení těžkého průmyslu a těžby uhlí v regionu. Vysoké počty nezaměstnaných horníků se staly obrovským problémem. Právě MS kraj se stal nejpostiženější strukturální nezaměstnaností, která se postupem času změnila na dlouhodobou nezaměstnanost.

Nejen problém dlouhodobé nezaměstnanosti je charakteristický pro tento trh práce, ale také vysoký podíl nezaměstnaných osob patří mezi druhý nejvyšší v rámci srovnání krajů. Vyšší podíl nezaměstnaných osob má pouze Ústecký kraj. Největší počty zaměstnanců najdeme ve zpracovatelském průmyslu, v odvětví velkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidel. Zaměstnanost klesá zejména v zemědělství.

Příznivý vývoj nezaměstnanosti, ve sledovaném období 2005 – 2013, probíhal od roku 2005 a svého minima dosáhl v roce 2008, což bylo mimo jiné způsobeno příznivým vývojem ekonomiky a zvyšující se poptávkou po pracovní síle. Situace se obrátila s příchodem krize, kdy podíl nezaměstnaných osob začal opětovně stoupat, s mírným poklesem v roce 2011.

Pro moravskoslezský trh práce je charakteristický vyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných než za celou ČR. Klesající trend je typický pro období 2005 – 2009, kdy i ekonomika zažívá příznivý vývoj. Dlouhodobá nezaměstnanost zaznamenává nejnižší hodnotu v roce 2009, oproti podílu nezaměstnaných osob (rok 2008). Je to dáno tím, že dlouhodobá nezaměstnanost reaguje s jednoročním zpožděním. Nejhorší situace z hlediska dlouhodobé nezaměstnanosti je v okrese Karviná, kde počty dlouhodobě nezaměstnaných dosahují v průměru polovinu ze všech UoZ. Hned za okresem Karviná se nachází okres Ostrava, kde podíl dlouhodobě nezaměstnaných k roku 2013 tvořil také téměř polovinu všech uchazečů. Naopak nejpříznivější situace je v okrese Frýdek – Místek, i když od roku 2009 je zaznamenávána rostoucí tendence.

Z hlediska vzdělanostní struktury jsou na tom nejhůře vyučení v oboru, kteří jsou následováni uchazeči bez vzdělání nebo se základním vzděláním. Naopak nejlépe jsou na tom vysokoškolsky vzdělání. Nicméně, jejich podíl nesmí být zanedbáván.

Rozdíl mezi ženami a muži není tak markantní, jak by se dalo předpokládat. Spíše se jejich počty vyrovnávají a na úřadech práce je dlouhodobě evidováno téměř stejný počet mužů jako žen.

Další významnou charakteristikou dlouhodobě nezaměstnaných je jejich věk. Výraznější vyšší počet dlouhodobě nezaměstnaných je zaznamenán u kategorie starší 50 let, poté následují starší 40 let. Tradičně vysoké počty dlouhodobě nezaměstnaných tvoří osoby se zdravotním postižením, které jen těžko nacházejí uplatnění na trhu práce. Stále více se v poslední době za rizikovou skupinu osob, které nejčastěji postihuje dlouhodobá nezaměstnanost, považují absolventi. Je to jednak z toho důvodu, že nedisponují potřebnou kvalifikací, kterou zaměstnavatelé vyžadují.

Jak se tedy potvrdilo do dlouhodobé nezaměstnanosti v MS kraji nejčastěji spadají rizikové skupiny, jako OZP, nízkokvalifikovaní, bez vzdělání a dostatečné praxe.

Na trhu práce MS kraje lze spatřovat tzv. efekt hystereze. I když v období příznivého ekonomického prostředí dochází k většímu vytváření pracovních příležitostí a nezaměstnanost se snižuje, dlouhodobě nezaměstnaní se nesnižují v tak výrazném počtu, jak by bylo potřebné. Problém se ještě zhoršuje tím, že období recese je doprovázeno rostoucí strukturální nezaměstnaností, která se v průběhu času změnila na dlouhodobou nezaměstnanost. Stále tedy zůstává podíl dlouhodobě nezaměstnaných na vysoké úrovni. Zhoršení situace pak přichází se zpomalením růstu ekonomiky a dochází k tomu, že téměř polovina nezaměstnaných je nezaměstnána déle než 1 rok.

Situace na trhu je taková, že nejvíce volných pracovních míst vzniká v oborech, ve kterých se současně nejčastěji vyskytují osoby dlouhodobě nezaměstnané. Týká se to zejména profesí jako zámečnická, svářečská, zednická, obchodní zástupce, svářeč, kuchař, číšník – servírka, soustružník a další. V podstatě jde o takové profese, které vyžadují vyučení v oboru. I přes tuto situaci se nedaří počty dlouhodobě nezaměstnaných výrazně snižovat. Jedním z důvodů je také to, že počty volných pracovních míst jsou malé a naopak počet registrovaných uchazečů výrazně tento počet převyšuje. Stále totiž narůstá počet uchazečů na jedno volné pracovní místo. V některých okresech v MS kraji je tato situace již alarmující.

V boji proti vysoké nezaměstnanosti působí v regionu aktivní politika zaměstnanosti. Nicméně, proto, aby se jí dařilo s nezaměstnaností úspěšně bojovat, by měla působit více

efektivněji a zaměřovat se na rekvalifikace v takových oborech, které nejsou jen současně požadovány na trhu práce ale také na ty, které budou požadovány v budoucnu. Ve svých aktivitách by tedy neměla polevovat ale spíše se snažit o větší intenzitu.

Seznam použité literatury

Knížní publikace:

BLANCHARD a SUMMERS, 1986. *Hysteresis in Unemployment* [online]. Cambridge: Harvard University [cit. 18. 2. 2014]. Dostupné z: <http://18.7.29.232/bitstream/handle/1721.1/66633/hysteresisinunem430blan.pdf?sequence=1>.

BLANCHARD a SUMMERS, 1986. *Hysteresis And The European Unemployment Problem* [online]. MIT Press [cit. 18. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.nber.org/chapters/c4245.pdf>.

BUCHTOVÁ, Božena a kolektiv, 2013. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. ISBN 80-247-9006-8.

BUCHTOVÁ, Božena, Josef ŠMAJS, Zdeněk BOLELOUCKÝ, 2012. *Nezaměstnanost*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-4284-3.

BROŽOVÁ, Dagmar, 2006. *Kapitoly z ekonomie trhů práce*. Praha: Oeconomica. ISBN 80-245-1120-7.

ENGLIŠ, Karel, 1924. *Národní hospodářství: příručka*. Brno: Fr. Borový v Praze.

FUCHS, Kamil, 2012. *Nezaměstnanost v ekonomické teorii*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-4284-2.

FRANK, Robert H. a Ben S. BERNANKE, 2003. *Ekonomie*. Praha: Grada. Profesionál. ISBN 80-247-0471-4.

JURAJDA, Štěpán a Daniel MÜNICH, 2003. Understanding Czech Long-Term Unemployment. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Editoři: Tomáš SIROVÁTKA, Petr MAREŠ. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3048-8.

KREBS, V. 2005. *Sociální politika*. 3. vyd. Praha: ASPI, a.s. ISBN 80-7357-050-5.

KUCHAŘ, Pavel, 2003. Dlouhodobá nezaměstnanost jako životní styl. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Editoři: Tomáš SIROVÁTKA, Petr MAREŠ. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-3048-8.

MANKIW, Gregory N., 1999. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-7169-891-3.

MAREŠ, Petr, 2002. *Nezaměstnanost jako sociologický problém*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-901424-9-4.

NĚMEC, Daniel, 2010. *Hystereze nezaměstnanosti na trzích práce – příčiny, důsledky, souvislosti*. Brno, Disertační práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko – správní fakulta.

PAVELKA, Tomáš, Tomáš LOSTER, Petr MAKOVSKÝ, Jana LANGHAMROVÁ, 2011. *Dlouhodobá nezaměstnanost v České republice*. Melandrium: Slaný. ISBN 978-80-86175-8.

TRHLÍKOVÁ, J., ÚLOVCOVÁ, H., VOJTĚCH, J., 2006 *Sociální aspekty dlouhodobé nezaměstnanosti mladých lidí s nízkou úrovní vzdělanosti*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání. ISBN 80-85118-98-X.

ÚP ČR – Krajská pobočka v Ostravě, 2014. UoZ k 14_01_2014_upr.xlsx.

WONG, HENSON a ROY, 2005. *Predicting Long – Term Unemployment in Canada: Prospects and Policy Implications*. Kalamazo, Michigan: W.E. Upjohn Institute for Employment Research.

Internetové zdroje:

BURDOVÁ, Jena a Jiří VOJTĚCH, 2013. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2013* [online]. Praha: NÚV [cit. 25. 2. 2014]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/NZabs_duben2013_final_pro_www.pdf.

ČSÚ, 2012. *Zaměstnanost osob předdůchodového a důchodového věku* [online]. ČSÚ [cit. 25. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta28062010.doc>.

ČSÚ, 2013. *Trh práce v ČR 1993 – 2012* [online]. ČSÚ [cit. 11.3.2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013ediciplan.nsf/kapitola/3103-13-r_2013-20400.

ČSÚ, 2013. *Čtvrtletní národní účty, Tvorba a užití HDP a Předběžný odhad HDP* [online]. ČSÚ [cit. 17. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/kalendar/2013-hdp>.

ČSÚ, 2014. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS* [online]. ČSÚ [cit. 17. 2. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/kalendar/2013-zam>.

ČSÚ, 2014. *Zaměstnanost, nezaměstnanost – časové řady* [online]. ČSÚ [cit. 17. 2. 2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_cr.

ČSÚ, 2014. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS - metodika* [online]. ČSÚ [cit. 17. 2. 2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsp.

ČSÚ, 2014. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. ČSÚ [cit. 25. 2. 2014]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=10-08&vo=tabulka&kapitola_id=15.

ČSÚ, Krajská správa ČSÚ v Ostravě, 2014. *Časové řady* [online]. [cit. 5.3.2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/casove_rady_regionalni.

ČSÚ, Krajská správa ČSÚ v Ostravě, 2014. *Nezaměstnanost v Moravskoslezském kraji k 31.12.2013* [online]. [cit. 11.3.2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xt/redakce.nsf/i/nezamestnanost_v_moravskoslezskem_kraji_k_31_12_2013.

FLEK, Vladislav et al, 2010. *Vybrané problémy a vyhlídky českého trhu práce* [online]. Praha: Česká bankovní asociace [cit. 5. 3. 2014]. Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/dokumentyclanku/analyza-vybrane-problemy-vyhličky-ceskeho-trhu-prace/down19553.pdf>.

EUROSTAT, 2014. *Statistics* [online]. Europa.eu [cit. 18. 2. 2014]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database.

HOLÝ Dalibor a Viktorie PLÍVOVÁ, 2012. *Změna výpočtu ukazatele registrované nezaměstnanosti* [online]. ČSÚ a MPSV ČR [cit. 17. 2. 2014]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/zmena_vypoctu_ukazatele_registrovane_nezamestnanosti20121107.

HEITGER, Bernhard, 2000. *Unemployment and Labour Market Rigidities in OECD Countries – The Impact of Taxes*. Kiel Institute of World Economics. Kiel Working Paper No. 985. [cit. 2013-02-11].

Dostupné z: <http://www.ifw-members.ifw-kiel.de/publications/unemployment-and-labour-market-rigidities-in-oecd-countries-the-impact-of-taxes/kap985.pdf>

JUNANKAR, Pramod N. (Raja), 2011. *The Global Economic Crisis: Long-Term Unemployment in the OECD*. Discussion Paper No. 6057. [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://ideas.repec.org/p/iza/izadps/dp6057.htm>

LLAUDES, Ricardo, 2005. *Working paper series European Central Bank: The Phillips Curve and Long-term Unemployment* [online]. [cit. 2013-02-09]. ISSN 1725-2806. Dostupné z: <http://ideas.repec.org/p/ecb/ecbwps/20050441.html>.

NÚV, 2014. *Nezaměstnanost absolventů škol* [online]. [cit. 10. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/nezamestnanost-absolventu-skol>.

ÚP ČR, 2014. *Situace v Moravskoslezském kraji* [online]. MPSV [cit. 10. 3. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/statistiky>.

ÚP ČR, 2014. *Statistiky nezaměstnanosti* [online]. [cit. 10.3.2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/qrt>.

ÚP OSTRAVA, 2008. *Analýza stavu a vývoje trhu práce v Moravskoslezském kraji v roce 2007 a předpokládaný vývoj v roce 2008* [online]. MPSV [cit. 11.3.2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/analyzy/otkraj1207.pdf>.

ÚP OSTRAVA, 2009. *Analýza stavu a vývoje trhu práce v Moravskoslezském kraji v roce 2008 a předpokládaný vývoj v roce 2009* [online]. MPSV [cit. 11.3.2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/analyzy/otkraj1208.pdf>.

ÚP OSTRAVA, 2010. *Analýza stavu a vývoje trhu práce v Moravskoslezském kraji v roce 2009 a předpokládaný vývoj v roce 2010* [online]. MPSV [cit. 11.3.2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/analyzy/otkraj1208.pdf>.

ÚP OSTRAVA, 2011. *Analýza stavu a vývoje trhu práce v Moravskoslezském kraji v roce 2010 a předpokládaný vývoj v roce 2011* [online]. MPSV [cit. 11.3.2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/analyzy/otkraj1210.pdf>.

ÚP OSTRAVA, 2012. *Zpráva o situaci na trhu práce v Moravskoslezském kraji, o realizaci APZ v roce 2012 a strategie APZ pro rok 2013* [online]. MPSV [cit. 9. 3. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/analyzy/otkraj1212.pdf>.

ÚP ČR, 2013. *Průměrná míra nezaměstnanosti od roku 1997 do roku 2012* [online]. MPSV [cit. 9. 3. 2014]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady.

ÚP ČR, 2014. *Podíl nezaměstnaných osob od roku 2005* [online]. MPSV [cit. 9. 3. 2014]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady.

ÚP ČR, 2014. *Analýzy stavu a vývoje trhu práce v Moravskoslezském kraji* [online]. MPSV [cit. 11. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/analyzy>.

ÚP ČR, 2014. *Situace v okrese Bruntál* [online]. MPSV [cit. 11. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/kop/bruntal/statistiky>.

ÚP ČR, 2014. *Situace v okrese Frýdek – Místek* [online]. MPSV [cit. 11. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/kop/frydek-mistek/statistiky>.

ÚP ČR, 2014. *Situace v okrese Karviná* [online]. MPSV [cit. 11. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/kop/karvina/statistiky>.

ÚP ČR, 2014. *Situace v okrese Nový Jičín* [online]. MPSV [cit. 11. 4. 2014]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/kop/novy_jicin/statistiky.

ÚP ČR, 2014. *Situace v okrese Opava* [online]. MPSV [cit. 11. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/kop/opava/statistiky>.

ÚP ČR, 2014. *Situace v okrese Ostrava* [online]. MPSV [cit. 11. 4. 2014]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/msk/kop/ostava/statistiky>.

Seznam tabulek a grafů

Obr. 2.1 <i>Původní a nový ukazatel registrované míry nezaměstnanosti</i>	12
Graf. 2.1 <i>Původní a nový ukazatel registrované míry nezaměstnanosti (vývoj 2005 – 2012)</i>	13
Graf 2.2 <i>Dobrovolná nezaměstnanost</i>	14
Graf 2.3 <i>Nedobrovolná nezaměstnanost</i>	15
Graf 3.1 <i>Čtvrtletní vývoj reálného HDP ČR (meziroční vývoj v %)</i>	26
Tabulka 3.1 <i>Vývoj reálného hrubého domácího produktu ČR (v %)</i>	27
Graf 3.2 <i>Celkový vývoj míry nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti ČR (v %)</i>	30
Tabulka 3.2 <i>Podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných ČR (v %)</i>	32
Tabulka 3.3 <i>Údaje o trhu práce ČR za období 2006 – 2013</i>	34
Graf 4.1 <i>HDP MS kraje ve srovnání s HDP ČR (v mil. Kč)</i>	35
Graf 4.2 <i>Meziroční růst HDP MS kraje (v %)</i>	36
Tabulka 4.1 <i>Podíl nezaměstnaných osob (v %)</i>	37
Graf 4.3 <i>Struktura zaměstnanosti podle odvětví</i>	38
Graf 4.4 <i>Podíl nezaměstnaných osob (v %)</i>	39
Graf 4.5 <i>Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a počtu volných pracovních míst v MS kraji (tis.)</i>	41
Graf 4.6 <i>Počet uchazečů na 1 VPM v MS kraji</i>	41
Graf 4.7 <i>Dlouhodobě nezaměstnaní v MS kraji (v tis.)</i>	42
Graf 5.1 <i>Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v MS kraji (v %)</i>	43
Graf 5.2 <i>Podíl dlouhodobé nezaměstnanosti v jednotlivých okresech</i>	44
Tabulka 5.1 <i>Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Bruntál</i>	45
Tabulka 5.2 <i>Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Frýdek – Místek</i>	46
Graf 5.3 <i>Dlouhodobě nezaměstnaní podle pohlaví</i>	47
Tabulka 5.3 <i>Průměrná délka evidence (ve dnech)</i>	47
Graf 5.4 <i>Dlouhodobě evidovaní podle věkové kategorie (v tisících)</i>	48
Graf 5.5 <i>Vzdělanostní struktura dlouhodobě nezaměstnaných (v tisících)</i>	49
Tabulka 5.4 <i>OZP</i>	49
Tabulka 5.5 <i>Volná pracovní místa</i>	50
Tabulka 5.6 <i>Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Nový Jičín</i>	51
Tabulka 5.7 <i>Volná pracovní místa v okrese Nový Jičín</i>	51
Tabulka 5.8 <i>Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Karviná</i>	52
Graf 5.6 <i>Podíl dlouhodobě evidovaných žen a mužů</i>	52
Tabulka 5.9 <i>Volná pracovní místa v okrese Karviná</i>	53
Tabulka 5.10 <i>Vývoj dlouhodobě nezaměstnaných v okrese Opava</i>	54

Graf 5.7 Podíl dlouhodobě nezaměstnaných žen a mužů	54
Tabulka 5.11 Volná pracovní místa v okrese Opava.....	55
Tabulka 5.12 Vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti v okrese Ostrava	56
Tabulka 5.13 Délka evidence	56
Tabulka 5.14 Věkové kategorie dlouhodobě nezaměstnaných.....	57
Tabulka 5.15 Vzdělanostní struktura dlouhodobě nezaměstnaných	58
Tabulka 5.16 Zdravotní stav dlouhodobě nezaměstnaných	59
Tabulka 5.17 Absolventi	60
Tabulka 5.18 Vynaložené finanční prostředky na APZ v MS kraji	63
Graf 5.8 Výdaje na APZ od roku 2005 (v tis. Kč) v MS kraji	64
Tabulka 5.19 Pracovní místa v rámci APZ v MS kraji	64
Tabulka 5.20 Rekvalifikace v MS kraji	65

Seznam zkratek

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
HDP	Hrubý domácí produkt
CHPD	Chráněné pracovní dílny
CHPM	Chráněná pracovní místa
ILO	Mezinárodní organizace práce
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS kraj	Moravskoslezský kraj
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OZP	Osoby se zdravotním postižením
SÚPM	Společensky účelná pracovní místa
SVČ	Samostatně výdělečná činnost
UoZ	Uchazeč o zaměstnání
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
VPM	Volné pracovní místo
VPP	Vedlejší pracovní poměr

Seznam příloh

Příloha č.1 Vývoj reálného HDP ČR (v %)	79
Příloha č. 2 Vývoj dlouhodobě nezaměstnaných (absolutně v tisících)	79
Příloha č. 3 Podíl nezaměstnaných osob (v %)	80
Příloha č. 4 Vývoj počtu dlouhodobě nezaměstnaných (v tisících)	81
Příloha č. 5 Výdaje na APZ MS kraje	82

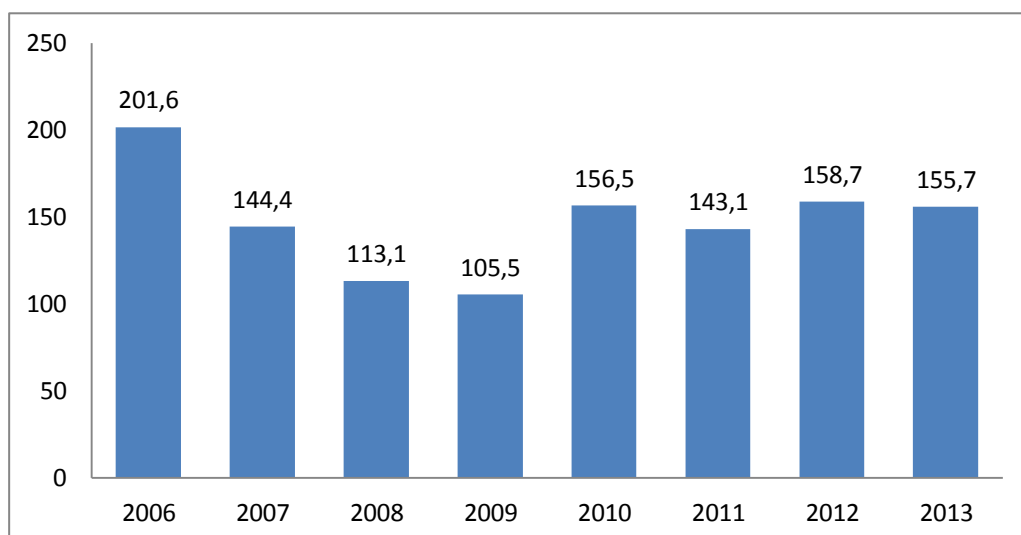
Přílohy

Příloha č.1 *Vývoj reálného HDP ČR (v %)*

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.čtvrtletí	2,9	3,3	2,2	2,2	3,1	4,4	7,4	6,1	5,3	-3,4	1,1	2,8	-0,7	-2,4
2.čtvrtletí	4,2	2,4	2	2,3	4,1	5,1	6,2	6	4,6	-5,5	2,4	2,2	-1	-0,9
3.čtvrtletí	4,4	2,2	1,1	3,4	3,6	4,9	6,8	6	4,2	-4,1	2,8	1,2	-1,3	-1,2
4.čtvrtletí	4,2	1,7	2,1	3,1	4,3	6,9	6,1	6,6	0,7	-3,1	2,6	0,6	-1,2	0,8

Zdroj: ČSÚ, 2014, vlastní zpracování.

Příloha č. 2 *Vývoj dlouhodobě nezaměstnaných (absolutně v tisících)*

Zdroj: ČSÚ, 2014, vlastní zpracování.

Příloha č. 3 Podíl nezaměstnaných osob (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Praha	3,6	3,4	3,0	2,5	2,1	3,0	3,9	4,0	4,2
Středočeský kraj	6,6	6,3	5,7	4,6	4,0	5,0	7,1	7,1	7,0
Jihočeský kraj	6,1	6,3	6,0	4,8	4,0	6,5	7,4	7,3	7,4
Plzeňský kraj	6,7	6,4	5,9	4,9	4,2	7,0	7,8	7,1	6,7
Karlovarský kraj	10,2	10,2	9,5	8,0	6,9	9,9	10,8	10,2	10,1
Ústecký kraj	15,9	15,4	14,5	12,2	9,9	12,4	13,4	12,9	13,3
Liberecký kraj	8,4	7,8	7,4	6,5	6,0	10,0	10,6	9,6	9,7
Královéhradecký kraj	7,1	7,3	6,6	5,2	4,2	6,8	7,7	7,2	7,5
Vysočina	8,3	8,2	7,4	6,1	5,2	8,7	9,6	9,1	9,0
Jihomoravský kraj	10,3	10,1	9,2	7,6	6,2	8,9	10,2	9,6	9,6
Olomoucký kraj	11,2	11,0	9,6	7,4	6,2	10,2	11,5	11,1	10,8
Zlínský kraj	9,4	9,2	8,4	6,6	5,5	9,1	10,4	9,4	9,3
Moravskoslezský kraj	15,4	14,7	13,4	11,0	8,4	11,1	11,9	11,3	11,4
Pardubický kraj	8,3	8,3	7,3	5,8	5,0	8,0	9,1	8,3	8,1
ČR	9,2	9,0	8,1	6,6	5,4	8,0	9,0	8,6	8,6

Zdroj: MPSV, 2013, vlastní zpracování.

Příloha č. 4 Vývoj počtu dlouhodobě nezaměstnaných (v tisících)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Praha	6 293	5 200	3 943	2 898	3 442	6 938	8 195	9 842	14 897
Středočeský k.	14 204	12 124	4 331	6 884	8 905	14 679	16 925	18 206	23 176
Jihočeský k.	6 669	6 175	4 331	3 337	4 484	6 893	7 466	7 908	10 076
Plzeňský k.	7 041	6 226	4 652	3 771	5 262	7 775	7 672	7 584	9 201
Karlovarský k.	7 764	6 994	5 334	4 181	5 338	7 230	6 924	6 856	8 302
Ústecký k.	36 110	32 322	24 619	17 332	19 236	24 117	24 893	25 911	30 780
Liberecký k.	7 099	6 155	4 927	4 080	5 992	8 591	8 483	8 748	10 459
Královéhradecký k.	7 301	6 244	4 200	2 397	3 364	5 557	6 162	7 065	9 367
Pardubický k.	8 087	6 779	4 968	4 010	5 490	7 793	7 723	7 866	9 359
Kraj Vysočina	8 606	7 811	5 646	4 550	6 214	9 106	9 218	9 191	10 812
Jihomoravský k.	26 877	22 848	16 891	13 037	15 912	22 814	23 197	24 110	29 044
Olomoucký k.	14 966	12 430	8 758	6 347	8 297	13 926	14 577	15 401	17 757
Zlínský k.	11 830	10 243	7 572	5 919	7 652	11 584	11 023	10 966	12 997
Moravskoslezský k.	49 957	43 358	32 266	22 781	24 285	31 478	31 672	32 580	40 754
ČR	212 804	184 909	136 913	101 524	123 873	178 481	184 130	192 234	236 981

Zdroj: ÚP ČR, 2014.

Příloha č. 5 *Výdaje na APZ MS kraje*

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
786 234	892 327	825 903	538 615	546 461	782 389	479 934	267 152	634 100

Zdroj: ÚP ČR, 2014, vlastní zpracování.

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 25. 4. 2014

Michala Waskutová

jméno a příjmení studenta